

www.musavat.com

MUSAVAT

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 28 fevral 2024-cü il Çərşənbə № 38 (8411) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

İrana bağlı "yuvalar"da ölkəboyu yeni həbslər

Niyə bu şəbəkə tam çökmür?

yazısı səh.4-də

45 yaşında Azərbaycanın ədliyyə naziri oldu

yazısı səh.2-də

Sumqayıt hadisələrinin 36-cı ili - açılmayan sirlər...

yazısı səh.3-də

KTMT oyunu: "Gedirsən, bəhanəsiz get..."

yazısı səh.14-də

Həbsdəki generalın əmlakları satışa çıxarıldı

yazısı səh.3-də

Kilsə indi də konstitusiyaya düzəlişinə qarşı

yazısı səh.9-də

İrəvan xarici siyasətdə "kəndirbazlıq kursu" elan etdi

yazısı səh.7-də

Prezidentin xəbərdarlığı, Ermənistan son şans...

yazısı səh.9-də

Rusiyaya dost və qeyri-dost ölkələr açıqlandı

yazısı səh.7-də

Azərbaycan anti-Rusiya forumuna dəvət edilir

yazısı səh.8-də

Məktəbə avtomobillə gələn şagirdlərlə bağlı xəbərdarlıq

yazısı səh.11-də

Avropa Birliyi ilə ticarətimizdə ciddi azalma-səbəb siyasətidir, yoxsa?

yazısı səh.12-də

DİQQƏT BERLİNƏ: NAZİRLƏRİN İKİGÜNLÜK GÖRÜŞÜ BAŞLAYIR

İrəvandan verilən açıqlama etimad mühitinin formalaşmasını əngəlləyir; Almaniyanın təşəbbüsü ələ almasına şimal qonşumuzdan hansı reaksiya veriləcək?

yazısı səh.6-də

Nazir Emin Əmrullayev kimlərin hədəfindədir?

Ekspert: "Xarici xüsusi xidmət orqanlarında çalışanlar var ki, təhsillə bağlı neqativləri toplayır və..."

yazısı səh.10-də

Rafiq Əliyev: "Dini Komitənin son iki sədrinin dini savadı yox idi"

yazısı səh.5-də

Neftçələrin sabiq icra başçısının cəzasının azaldılmasına sərt reaksiyalar

yazısı səh.5-də

Üçdən çox uşağı olan ailələrə müavinət verilsin - təklif

yazısı səh.11-də

Ombudsman məruzəsini Prezidentə təqdim etdi

Ombudsman 2023-cü il üzrə məruzəsini təqdim edib. Bu barədə Ombudsman Aparatından məlumat verilib.

Cari il bitdikdən sonra iki aydan gec olmayaraq ombudsman illik məruzəni Azərbaycan Prezidentinə təqdim edir və həmin məruzə ilə Milli Məclis qarşısında çıxış edir.

İllik məruzə eyni zamanda Nazirlər Kabinetinə, Konstitusiya Məhkəməsinə, Ali Məhkəməyə və baş prokurora göndərilir. İnsan hüquqları üzrə müvəkkilin məruzəsi Konstitusiya Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada 2024-cü ilin 27 fevral tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edilib, müvafiq dövlət qurumlarına göndərilib.

Məruzə Milli Məclisdə dinlənildikdən sonra geniş ictimaiyyətin tanış olması üçün mətbuat orqanlarında dərc ediləcək.

45 yaşında Azərbaycanın ədliyyə naziri oldu

Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Fərid Əhmədov Azərbaycanın yeni ədliyyə naziri təyin edilib. 45 yaşlı Fərid Əhmədov Bakı Dövlət Universitetində hüquqşünaslıq ixtisası üzrə bakalavr təhsilini, 2002-ci ildə beynəlxalq hüquq üzrə magistr təhsilini bitirib.

İngiltərənin Essex Universitetində beynəlxalq insan hüquqları ixtisası üzrə magistr, Oksford Universitetində isə hüquq üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsinə alıb.

Konstitusiya Məhkəməsinin Beynəlxalq Hüquq Şöbəsinə və Milli Məclis Aparatının İnzibati və Hərbi qanunvericilik şöbəsində məsləhətçi vəzifələrində çalışıb.

2015-2017-ci illərdə Azərbaycan Universitetinin rektoru, 2017-2020-ci illərdə "Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı" QSC-də baş direktorun müavini vəzifəsində, 2021-ci ildə neqliyyat, rabitə və yüksək texnologiyalar nazirinin müşaviri təyin edilib.

Kasım-Jomart Tokayev

Qazaxıstan prezidenti Füzuliyə gəlir

Qazaxıstan prezidenti Kasım-Jomart Tokayev 11-12 mart tarixlərində Azərbaycana dövlət səfəri edəcək. Bu barədə "Trend"ə Qazaxıstanın Azərbaycandakı səfiri Alim Bayel deyib.

"Qazaxıstan prezidenti Kasım-Jomart Tokayev 11-12 mart tarixlərində Azərbaycana səfər edəcək. İki günlük səfər zamanı Qazaxıstan və Azərbaycan arasında əməkdaşlıq üzrə bir sıra ikitərəfli sənədlərin imzalanması planlaşdırılır", - deyir səfir bildirib. Alim Bayelin qeyd edib ki, Qazaxıstan prezidenti həmçinin Füzuliyə səfər edəcək və burada Kurmanqızı adına Uşaq Yaradıcılığının İnkişafı Mərkəzinin açılış mərasimində iştirak edəcək.

Səfir həmçinin Qazaxıstan liderinin səfərinin Azərbaycanda növbədənəkar prezident seçkisindən sonra ilk xarici dövlət başçısının səfəri olacağını vurğulayıb.

Manat ucuzlaşa bilər?

Region ölkələrinin valyuta məzənnələrinin ABŞ dollarına görə, qurum vəziyyətinə belə davam edəcəyi halda, 2024-cü ilin sonuna da cari əməliyyatlar hesabının profisitli olacağını gözləyir. Başqa sözlə, Mərkəzi Bankın açıqlaması yaxın dövrdə manatın məzənnəsi üçün hər hansı bir təhlükənin olmayacağını deməyə əsas verir. Bəs real vəziyyət necədir?

Mərkəzi Bankın açıqlamasına görə, tədiyə balansına (red: iqtisadiyyata daxil olan və xaricə çıxarılan valyuta vəsaitləri arasında nisbəti müəyyən edir) profisitlidir. Bunun başlıca səbəbi neftin dünya bazarlarındakı qiymətinin ölkə iqtisadiyyatı üçün qənaətbəxş səviyyədə olmasıdır. İqtisadçı Rəşad Həsənov

ihəsab edir ki, hazırda ölkədə maliyyə əsaslı problem yoxdur. Ekspert bildirib ki, indiki şərtlər daxilində manat üzən məzənnə rejiminə keçirilərsə, milli valyuta, hətta dollara nəzərən bahalaşa bilər: "Bu, 2017-ci ildən sonra yaranmış situasiyada dəfələrlə müşahidə olunan bir haldır. Hər hansı bir inzibati müdaxilə olmasa, məzənnə sünü şəkildə dəyərsizləşdirilmərsə, hazırkı ekomühitə manatın ucuzlaşmasını ehtiva etmir".

Qızılçaya qarşı nə qədər peyvənd vurulub?

Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyinin (TƏBİB) tibb müəssisələrində 13 minə yaxın şəxs qızılca peyvəndi olunub.

Bu barədə TƏBİB məlumat yayıb.

Bildirilib ki, ölkə ərazisində uşaqlar və böyüklər arasında qızılca xəstəliyinə yoluxma halları qeydə alınır.

"Epidemioloji vəziyyətin təhlili göstərir ki, xəstəlikdən ağırlaşma və ölüm halları əsasən qızılcaya qarşı peyvənd olunmayan şəxslərdə müşahidə olunur. Bunu nəzərə alaraq, ötən ilin 27 dekabr tarixindən etibarən vaxtında qızılcaya qarşı peyvəndlənmədən kənarda qalan, heç vaxt bu xəstəliyi keçirməyən 11-40 yaşlı əhali qrupu arasında da peyvəndlənmə prosesi aparılır".

Peyvəndlənmə prosesinə başlanılan tarixdən bu günədək 11-40 yaş aralığında peyvənd olunan şəxslərin sayı 10.161 nəfər təşkil edib.

Ümumilikdə isə TƏBİB-in tabeliyində olan tibb müəssisələrində 12.882 nəfər QPM (qızılca, parotit, məxmərək) və QM (qızılca, məxmərək) peyvəndi olub.

Naxçıvanda 21 il əvvəl ərini öldürən qadın tutuldu

Naxçıvan Muxtar Respublikası Prokurorluğu, muxtar respublikanın Daxili İşlər Nazirliyi, eləcə də Kəngərli Rayon Prokurorluğu və rayon polis şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən peşəkarlıqla icra olunan istintaq-əməliyyat tədbirləri ilə qeyri-əşkar şərətdə törədilmiş qəsdən adam öldürmə cinayətinin üstü açılib.

Həyata keçirilmiş tədbirlər nəticəsində Kəngərli rayonunun Qaradağlar kənd sakini 1961-ci il təvəllüdlü Həlimə Kərimovanın 2003-cü ilin yaz aylarında ailə münasibəti zəminində aralarında yaranmış mübahisə zamanı əri 1958-ci il təvəllüdlü Məhəmməd Kərimovun baş nahiyəsindən daşla zərbələr endirərək qəsdən öldürməsi və yaşadığı evin həyətinə su quyusunun basdırılmasına əsaslı şübhələr müəyyən olunub.

Faktla bağlı Kəngərli Rayon Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 120.1-ci (qəsdən adam öldürmə) maddəsi ilə cinayət işi başlanaraq ibtidai istintaq aparılır.

Həcc naziri Azərbaycanda

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri, Şeyxülislam Allahşükür Paşazadənin dəvəti ilə Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının Həcc və ümrə naziri Təfiq bin Fouzan əl-Rəbiani Azərbaycana rəsmi səfərə gəlib.

Fevralın 26-da Heydər Əliyev Beynəlxalq Hava Limanında qonağın qarşılanma mərasimi olub.

Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının Həcc və ümrə naziri Təfiq bin Fouzan əl-Rəbiani səmimi salamlayan Şeyxülislam həzrətləri dəvəti qəbul etdiyinə görə minnətdarlıq edib.

Fevralın 27-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının Həcc və Ümrə naziri Təufiq bin Fauzen Əl Rəbiani qəbul edib.

Ermənistanda qiymətlər nə qədər düşüb?

Ermənistanın Statistika Komitəsi makroiqtisadi göstəriciləri açıqlayıb. Rəsmi məlumata görə, yanvarda ölkənin ümumi daxili məhsulu 2023-cü ilin ilk ayına nəzərən 10,7 faiz artıb. Sənaye istehsalında yüksəliş 21 faiz, ticarət dövriyyəsində 19,3 faiz, tikinti sektorunda 9,5 faiz, xidmət sahəsində 4,4 faiz göstərilir, istehlak qiymətlərinin 0,9 faiz düşdüyü bildirilir.

Hesabata əsasən, ixracda 2,1 dəfə, idxalda 61,4 faiz artım qeydə alınıb.

Bələdiyyələr birləşdirilir

"Bələdiyyələrin birgə fəaliyyəti, birləşməsi, ayrılması və ləğv edilməsi haqqında" Qanuna dəyişiklik layihəsinin Milli Məclisdə müzakirə çıxarılma vaxtı açıqlanıb.

Qanun layihəsi martın 1-də regional məsələlər komitəsinin iclasında müzakirə olunacaq.

Qeyd edək ki, iclasda aşağıdakı məsələlər müzakirə olunacaq:

1. "Bələdiyyələrin birgə fəaliyyəti, birləşməsi, ayrılması və ləğv edilməsi haqqında" Qanuna dəyişiklik layihəsi (birinci oxunuş).

2. "Bələdiyyələrin statusu haqqında" Qanuna dəyişiklik layihəsi (birinci oxunuş).

1988

-ci il fevralın 27-28-də Sumqayıtda ermənilər tərəfindən öncədən planlaşdırılmış qanlı hadisələrdən biri çox da böyük olmayan bir zaman kəsiyi ayırır. 1988-ci il fevralın 28-də baş verən Sumqayıt hadisələri SSRİ Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin erməni millətçiləri ilə birgə Azərbaycana qarşı təşkil etdiyi və həyata keçirdiyi təxribatlardan biri kimi tarixə düşüb.

Tarixdən boylanıb baxanda həmin hadisələr zamanı öncədən görünməyən tərəflər aydınlaşır, ermənilərin Sumqayıtda törətmək istedikləri növbəti "genosid" planları tam çıpaqlığı ilə üzə çıxır. Bu hadisənin təşkilatçıları da, onu törədənler də erməni olub və onların hədəfi Azərbaycanla bağlı beynəlxalq aləmdə yanlış rəy formalaşdırmaq, guya bizim ölkədə ermənilərə qarşı düşmənçilik olduğunu göstərmək idi. Sumqayıt hadisələrinin təşkilatçısının erməni Eduard Qriqorryan olduğu çoxdan sübut olunub. Keçmiş SSRİ Baş Prokurorluğunda Sumqayıt hadisələri ilə bağlı 444 nəfərə cinayət işi açılmış, onlardan 400 nəfəri 10-15 sutka saxlandıqdan sonra buraxılmış, bir neçəsi isə uzunmüddətli həbs cəzasına məhkum edilmişlər.

SSRİ DTK-nın və Hərbi Prokurorluğunun əməkdaşları ermənilərin özləri tərəfindən törədilən cinayət hadi-

15 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilərək siyasi məhbus kimi Tiflisə göndərilmişdi. Bir neçə ay sonra o da orada ölmüşdü.

İllər keçməsinə baxmayaraq, erməni təbliğat maşını Sumqayıt hadisələrini, burada törədilən cinayətləri hələ də Azərbaycanın ayağına yazmağa çalışır. Halbuki tədqiqatlara görə, bu işdə xaricdəki erməni diaspor, lobbilər, millətçi təşkilatlarının da birbaşa iştirakı olub, bu cinayətə əvvəlcədən hazırlanıblar. Hətta cinayət öncəsi ermənilər yaşayan məhələlərin damlarına xüsusi kameralar quraşdırıblar ki, baş verən cinayətləri lentə alıb dünyaya "azərbaycanlılar erməniləri qırır", "burada etnik zəmində hadisələr baş verir" desinlər.

Cinayətin əsl təşkilatçılarını məsuliyyətə cəlb etmək üçün müvafiq beynəlxalq orqanlara müraciət edilməsi və bunun üçün hüquqi əsasların müəyyən olunması məqsədilə Prezident İlham Əliyevin

Eduard Qriqorryan

sələrini ört-basdır etmək üçün qondarma şahidlərin ifadələrinə əsaslanaraq yanlış ittihamnamələr hazırlayaraq keçmiş ittifaqın müxtəlif məhkəmələrində baxılmaq üçün təqdim ediblər. 1988-ci ilin 18 oktyabr - 18 noyabr tarixlərində Moskvada Ə.Əhmədovun, Y.Cəfərovun, T.İsmayılovun cinayət işlərinə baxılmışdır. Ə.Əhmədov heç bir hüquqi dəlil-sübut olmadan hadisələrin "təşkilatçısı" kimi güllələnməyə məhkum edilib. Məhkəmə tərəfindən qəbul edilən bu hökm nə az, nə çox - 17 ay sonra Moskvada icra olunub. Həmçinin Sumqayıt şəhər sakinləri Elçin Gəncəliyev təcridxanada müəmmalı şəkildə öldürülmüş, T.İsmayılov isə

təpşirığı ilə Baş Prokurorluq Sumqayıt şəhərində törədilmiş kütləvi iğtişaşlarla bağlı cinayət işləri üzrə istintaqı təzələdi. İstintaqın hərtərəfli apanılması üçün baş prokurorun birinci müavininin rəhbərliyi ilə istintaq-əməliyyat qrupu yaradıldı. İstintaq qrupu tərəfindən Sumqayıt hadisələrinin çoxsaylı şahidlərinin, həmin hadisələrdən məlumatı olan digər insanların, o cümlədən SSRİ Prokurorluğunun istintaq qrupuna daxil olan şəxslərin ifadələri alınmış, xarici ölkələrə müvafiq sorğular göndərilmiş, arxiv sənədləri açılmış, mətbuatda verilmiş məlumatlar təhlil edilmiş, digər zəruri istintaq-əməliyyat tədbirləri həyata keçirilib. Amma hadisələr-

Sumqayıt hadisələrinin

36-cı ili - açılmayan sirlər...

Bu təxribatı təşkil edənlərin məqsədi Azərbaycanda guya ermənilərə qarşı düşmənçilik olduğunu göstərmək idi; bəs hadisələrə siyasi və hüquqi qiymət verilibmi?

dən ötən 36 ildə Sumqayıt hadisələrinin tam hüquqi və siyasi qiyməti verildiyini demək olarmı? Onu da demək olar ki, istintaqla Sumqayıt şəhərində yaşayan ermənilərin böyük bir hissəsinin "Krunk" cəmiyyətinə pul vəsaiti köçürdüyü müəyyən edilmişdi. Bir sözlə, bu təxribat Ermənistan və erməni lobbisi dairələri tərəfindən ölkəmizə qarşı təbliğat niyyəti ilə hazırlanmışdı. Yeni 1988-ci il fevralın sonlarında Azərbaycan SSR-in Sumqayıt şəhərində törədilən qanlı hadisələr Azərbaycana qarşı öncədən düşünülmüş və planlaşdırılmış təxribat idi. Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanları obyektiv və faktlara söykənən istintaq materialları ilə həmin iğtişaşların məhz erməni millətçilərinin və onların havadarlarının öz məkrli niyyətlərinə nail olmaq məqsədilə təşkil edilərək törədilməsini təkrar edilməz faktlarla sübuta yetirdi.

Hüquqşünas Qulamhüseyn Əlibəylinin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, Sumqayıt hadisələrinə siyasi qiymət çoxdan verilib: "Həmiyə məlumdur ki, bu hadisələr SSRİ DTK ilə erməni millətçilərinin birgə aksiyası idi. Amma hüquqi qiymətə gəldikdə, Azərbaycan dövlət orqanlarının rəsmi sənədi yoxdur. Sadəcə, SSRİ sənədlərində qeyd olunub ki, qarışıqlığa yol verilib və erməni millətçiləri səbəbkar olublar. Doğrudur, ölümə məhkum edilmiş azərbaycanlılar oldu, SSRİ xüsusi xidmət orqanlarının Eduard Qriqorryanı verdiyi təlimat əsasında bu hadisələr həyata keçirilmişdi. Amma yeni dövrdə araşdırmaya zərurət, parlamentin hadisələrə qiymət verməsinə ehtiyac ola bilər. Çünki bu gün də Azərbaycana qarşı etnik təmizləmə ittihamları səsləndirilir. Ona görə həm Sumqayıt hadisələrinin təşkil edilmiş,

həm 19 sentyabr antiterror əməliyyatından sonra əleyhimizə səslənən ittihamların əsassız olduğunu yada salmalıyıq. Beynəlxalq ictimaiyyət məlumatlandırılmalıdır ki, ermənilər tarix boyu azərbaycanlıları təqsirləndirmək üçün müxtəlif hiyləgər addımlar atıblar".

AMİP sədri Arzuxan Əlizadənin dediyinə görə, bu hadisələr haqda beynəlxalq ictimaiyyəti hələ də tam məlumatlandırma bilməmişik: "Sumqayıt hadisələri əvvəlcədən hazırlanmışdı. Qriqorryan özü 7 erməninin ölümündə günahlandırılırdı. Ancaq o provokasiyada günahı olmayanlar var idi ki, ölüm cəzası verildi. Biri Əhməd Əhmədov idi. Ümumiyyətlə, qarşıda gözlənilən erməni cinayətlərinə bəraət qazandırmaq üçün Sumqayıt hadisələri məqsədli şəkildə törədildi. Əfsus ki, biz tərəfdən də bilərəkdən, ya bil-məyərəkdən bu prosesdə iştirak edənlər olmuşdu. Yeni onlar da hadisələrin vintinə çevrilmişdilər". A.Əlizadə hesab edir ki, hələ də gec deyil və beynəlxalq ictimaiyyətə ətraflı, doğru şəkildə məlumat verməklə, SSRİ DTK ilə erməni millətçilərinin birgə cinayətlərini gündəmə gətirməklə tarixi ədaləti bərpa etməliyik.

□ **Emil SALAMOĞLU**
"Yeni Müsavat"

Həbsdəki generalın əmlakları satışa çıxarıldı

Ləğv edilmiş Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin Baş İstintaq İdarəsinin rəisi Mövlam Şixəliyevin ailə üzvləri məhkəməyə müraciət edib. Səbiq idarə rəisinin həyat yoldaşı Aybəniz Şixəliyeva, oğlu Elgün Şixəliyev və qızı Samirə Əliyeva Nərimanov Rayon Məhkəməsinə müraciət edərək icra məmurlarının hərəkətlərinə etiraz ediblər.

Mövlam Şixəliyevin ailə üzvləri üzərinə həbs qoyulan əmlakların icra məmuru tərəfindən hərraca çıxarılmasından şikayətçidir. Hər üç şəxsin müraciəti ayrı-ayrılıqda Nərimanov Rayon Məhkəməsi hakimlərinin icraatına verilib.

Bakı Hərbi Məhkəməsinin hökmü ilə Mövlam Şixəliyev 12 il, istintaq idarəsinin rəis müavini, 1-ci şöbənin rəisi Yasin Məmmədov 10 il 6 ay, istintaq idarəsinin 2-ci şöbənin rəisi, polkovnik Vüsal Ələkbərov 11 il 2 ay, istintaq idarəsinin metodiki yardım və kriminalistika şöbəsinin rəis müavini Sahib Ələkbərov isə 8 il azadlıqdan məhrum edilib. (APA)

Mövlam Şixəliyevin mülkiyyətində olmaqla öz adına rəsmiləşdirilmiş əmlakların əsas hissəsi Səbəyel rayonunda yerləşir. Onun həyat yoldaşı Aybəniz Şixəliyevanın adına rəsmiləşdirilmiş də xeyli daşınmaz əmlak var. Məsələn, Nərimanov rayonu, M.Əlizadə küçəsi, ev 134a ünvanında yerləşən 403.3 kv.m. sahəsi olan daşınmaz əmlakın qiyməti 1 milyon 452 min manatdır.

Mövlam Şixəliyevin qızı və oğlunun da adına rəsmiləşdirilmiş əmlakların ümumi dəyəri 7 milyon 738 min 17 manat məbləğində müəyyənləşib.

□ "Yeni Müsavat"

Xəzərdə qayıqla sərhədi pozan İran vətəndaşları saxlanılıb

Azərbaycan Respublikasının dəniz sərhədini pozan şəxslər saxlanılıb.

APA xəbər verir ki, bu barədə Dövlət Sərhəd Xidmətinin Mətbuat Mərkəzi məlumat yayıb.

Xəbərə görə, fevral ayının 22-də Dövlət Sərhəd Xidmətinin Sahil Mühafizəsinin sahil nəzarəti bölmələri, texniki müşahidə məntəqələri və sərhəd gözetçi gəmilərinin qarşılıqlı fəaliyyəti nəticəsində "Şahdağ" sərhəd gözetçi gəmisi tərəfindən Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub bölməsinin Ələt reydi istiqamətində cənuba doğru hərəkət edən naməlum hədəf aşkar edilib.

Hədəfin saxlanılması məqsədilə Sahil Mühafizəsinin gəmiləri tərəfindən təqibmə əməliyyatlarına başlanılıb, sərhəd bölmələri aidiyyəti üzrə məlumatlandırılıb, regional şöbələrin texniki müşahidə məntəqələri tərəfindən müşahidələr gücləndirilib və sahil xəttinin qapadılması məqsədilə təxirəsalınmaz tədbirlər görülüb.

Sərhəd gözetçi gəmisinin sürətli manevrləri nəticəsində Xəzər dənizinin Azərbaycan mənsub bölməsinin cənub istiqamətində Kürdili adası reydi "Yamaha-200" mühərriki ilə təchiz edilmiş iki nəfər heyət üzvü olan itisüretli qayıq saxlanılıb.

Dəniz sərhədini pozduqlarına görə saxlanılmış qayığın heyət üzvlərinin İran İslam Respublikası vətəndaşları - 1986-cı il təvəllüdlü Yusifnecət Mehran Tağı oğlu və 1994-cü il təvəllüdlü Şəhram Mahmudi Qafur oğlu olduğu müəyyən edilib.

Faktla bağlı əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

Iran xüsusi xidmət orqanlarına casusluq edən şəbəkənin ifşası və saxlanması prosesi davam edir. Azərbaycanda İranın molla rejiminə xidmət edən, onları təbliğ edənlərin ifşası istiqamətində əməliyyat tədbirləri yenə gündəmdədir. "Yeni Müsavat" MOIZƏ saytına istinadla xəbər verir ki, bu əməliyyatlar zamanı xeyli sayda "İran aşığı" saxlanılıb. Onlar - Bakı şəhər sakinləri Ceyhun Hacıyev, Cavanşir Cəfəri, Lənkəran şəhər sakinini Hacı Sakit Məmmədov, Gəncə şəhər sakinini Ceyhun Sayadov, Göyçay şəhər sakinini Nəsrəddin Nəsirov, Biləsuvar sakinini Rəhil Ağayev, Astara sakinini Bəxtiyar Məmmədov, MBH üzvü Amil Bilalov, Astara sakinini Eyvaz Baxşıyev, Neftçala sakinini Ramin Babayev, Göyçay sakinini Ramiz Hüseynov və Hacı Elxan Zeynalovdur. Onlar İrana casusluqda şübhəli bilinirlər.

Mediada yayılan xəbərlərə görə, İranın Azərbaycandakı casus şəbəkəsinin ifşası ilə bağlı intensiv əməliyyat tədbirləri həyata keçirilib. Hazırda eyni ittihamla həbs edilən Azərbaycan vətəndaşlarının sayı onlardır. Son həbslər İranla Azərbaycan arasında münasibətlərin normalaşması fonunda baş verir. Ehtimallara görə, həbslər

hələ də İranın dini mərkəzlərinin təsiri altında olan dindarlara qarşı həyata keçirilir. Daha doğrusu, hakimiyyət mümkün risk qruplarını sıradan cıxarmağa çalışır.

Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanları xarici ölkələrin dini təsiri və bu təsirin yaradacağı riskləri neytrallaşdırmaq üçün zaman-zaman bu cür "profilaktik" tədbirlər hə-

yata keçirir. O da bildirilir ki, dindarların bəlli dini mərkəzlərlə dini-mənəvi bağları var və onları hansısa inzibati vasitələrlə qoparmaq mümkün deyil. İranla bağlı məsələdə bu özünü daha problematik göstərir. Çünki İran rəsmi olaraq İslam dövlətidir və dini təbliğatı dövlət siyasətinin tərkib hissəsi olaraq aparır. O zaman yeni həbslərin İranla münasibətə hansısa təsirlərinin olacağı istisna edilmir. Maraqlıdır, bəs İrana bağlı "yuvaları" niyə tam çökdürmək olmur? Bir müddət əvvəl də İrana bağlı qrupların ifşası həyata keçirilmişdi, lakin görünür ki, həbslər total şəkildə aparılsa belə yenə də Tehran

İrana bağlı "yuvalar" da ölkəboyu yeni həbslər - niyə bu şəbəkə tam çökmür?

Molla rejiminə xidmət edənlərin ifşası istiqamətində əməliyyat tədbirləri davam etdirilir; **Fərəc Quliyev**: "İranın heç zaman bu siyasəti dayandırmayacaq, o bizə dost ölkə deyil"

rejiminə uzantılar var...

Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının sədri Fərəc Quliyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, İranın Azərbaycana qarşı fəaliyyəti davam etdiyi üçün bu cür tədbirlər görülür. Partiya sədrinin fikrincə, İranın heç zaman bu siyasəti dayandırmayacaq: "Onların prinsipi odur ki, Azərbaycanı zəifləsinlər. Hətta dövlət kimi tanımaq istəmirlər. Bizi bəzi hallarda "Bakı respublikası" adlandırırlar. Ona görə İranın bizə münasibəti dəyişmir. Biz hər dəfə normal qonşuluq əlaqələri naminə yumşaq jest edəndə, guya onlar da adekvatdırlar deyər davranırlar, amma altdan iş görürlər. Ona görə də mən təklif edərdim ki, İranla münasibətlərdə ayrıca bir sistem qurulmalıq".

F.Quliyevin fikrincə, biz bilməliyik ki, İran heç zaman dost kimi davranmayacaq: "Yeni hesab edirəm ki, bu nə sonuncu hadisədir, nə də İran casus şəbəkəsinin fəaliyyətinə son verəcək. Siz görürsünüz ki, hər dəfə bir fikir səsləndirirlər, Azərbaycana düşmən olanlarla dostluq edirlər. Biz İranı özümüzlə dost olmayan dövlət kimi qəbul etməli və buna uyğun siyasət aparmalıyıq. Həmçinin dini maarifləndirmə işləri həyata keçirilməlidir. Təbii ki, kəşfiyyat və əks-kəşfiyyat orqanlarımız da mübarizəni davam etdirməlidir. Çünki İran öz mövqeyindən heç vaxt əl çəkməyəcək".

Siyasi ekspert Fuad Əliyev hesab edir ki, İran Azərbaycanda şüa adı ilə ideoloji iş aparır və zaman-zaman təsir altına düşənlər olur:

"Təəssüflər olsun ki, bir çoxları ya şirnikləyib pul qarşılığında, bəziləri heç bilmədən agenturanın əsirinə çevrilir. İran Azərbaycana münasibətdə heç zaman səmimi olmayıb. Bunun nəticəsidir ki, hüquq-mühafizə orqanları şübhəli bilinən şəxsləri saxlayırlar. Yeni bu şəbəkənin tam çöküşü üçün həmin ideoloji təbliğatın təsirinə gerek düşməsinlər. Həmin casus şəbəkəsinin üzvləri bəzi hallarda aldadılırlar. Onlar bunu inancla qarşıdınırlar". **F.Əliyev görə, İran Zəngəzur dəhlizi məsələsindən tutmuş digər sahələrə qədər heç birində Azərbaycanla dostluq etmək istəmir:** "Bizim səfəriyyə terror edilmiş ölkədən nə gözləmək olar ki - casus şəbəkəsi, narkotik..."

Ekspertin fikrincə, dövlət casus şəbəkəsinin çökdürülməsi istiqamətində vacib addımlar atır: "Amma həbslərlə yanaşı ideoloji iş aparılmalıdır. Çünki İrandan hər zaman təhlükə görməkdəyik. Sual olunur ki, bir dövlət öz qonşusunun ərazisində agentura şəbəkəsi saxlamaqla hansı informasiyalara sahib olmaq istəyir? Molla rejimi bizim ölkəmizdə nəyi bilmək istəyir ki, bu adamları yetiştirir?! Deməli, bizə dost deyil. Qonşu ölkədə casus şəbəkəsi saxlayırsansa, səninlə tərəfdaşlıq, normal qonşuluq əlaqələri səmimi şəkildə qurula bilməz. Odur ki, bu məsələlərdə diqqətli olmalı, kompleks iş aparmalıyıq".

□ **Emil SALAMOĞLU,** "Yeni Müsavat"

Rusiya, Azərbaycan və İran elektrik sistemlərini birləşdirəcək?

İranın Rusiyadakı səfiri Kazım Cəlalidən açıqlamalar...

Rusiya, Azərbaycan və İran arasında elektrik sistemlərinin birləşdirilməsi istiqamətində danışıqlar davam edir. Bu sözləri İranın Rusiyadakı səfiri Kazım Cəlalî İRİNA agentliyinə müsahibəsində deyib. O bildirib ki, sistemlərin birləşdirilməsi enerji mübadiləsinin həyata keçirilməsinə imkan verəcək. Bununla yanaşı, zəruri ehtiyac yarandıqda qarşı tərəfdən enerji idxalı da həyata keçirilə bilər.

Tehranda Rusiya-İran hökumətlərarası müştərek iqtisadi komissiyanın iclasına toxunan səfir nəzərə çatdırıb ki, iclasda müzakirə olunacaq əsas məsələlərdən biri 162 kilometrlik Rəşt-Astara dəmir yolunun tikintisi olacaq.

Cari İran ilinin 11 ayı (21 mart 2023 - 19 fevral 2024) ərzində İranla Azərbaycan arasında Astara dəmir yolu vasitəsilə yükdaşıma ötən ilin analoji dövrü ilə müqayisədə 28% artıb. Bunu isə İranın Şimali Dəmiryol İdarəsinin baş

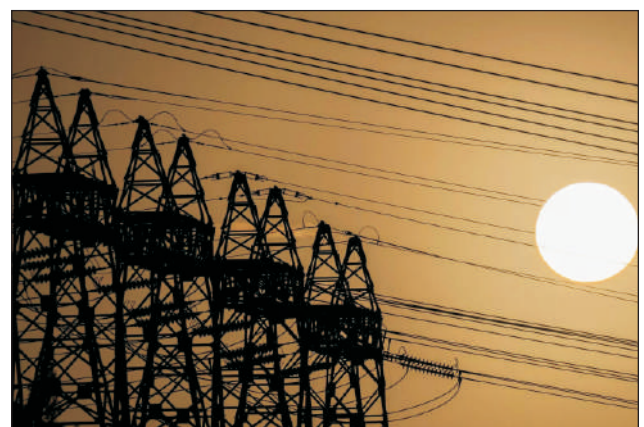
direktoru Qulamhüseyn Vələdi deyib.

Onun sözlərinə görə, 11 ayda Astara dəmir yolu vasitəsilə İran və Azərbaycan arasında təxminən 645 min ton yük daşınıb. Ötən ilin analoji dövründə isə iki ölkə arasında Astara dəmir yolu vasitəsilə təxminən 502 min ton yük daşınıb.

Vələdi əlavə edib ki, 11 ayda Astara dəmir yolu vasitəsilə ölkəyə 206 min (206

379) tondan çox yük ölkəyə idxal olunub. Bu isə ötən ilin analoji dövrü ilə (130 307) müqayisədə 58% çoxdur. İdxal olunan məhsulları əsasən taxıl, pambıq və sairə təşkil edib.

İdarə rəsmisi qeyd edib ki, 11 ayda Astara dəmir yolu vasitəsilə 167 min tondan çox məhsul ixrac olunub. İxrac olunan məhsulları əsasən sitrus meyvələri, sement, kimyəvi maddələr, ərzaq maddə-

ləri və sairə təşkil edib.

Onun sözlərinə görə, 11 ayda Astara dəmir yolu vasitəsilə təxminən 270 min ton məhsul tranzit olunub. Tranzit olunan məhsulları əsasən un, darı, arpa, buğda, kimyəvi maddələr və sairə təşkil

edib.

Qeyd edək ki, hazırda İranda dəmiryol xətlərinin uzunluğu 14 984 kilometrdir. İranın dəmiryol xətlərində 993 lokomotiv, 29 950 yük vaqonu və 2 178 sərnişin vaqonundan istifadə olunur.

Rafiq Əliyev: "Dini Komitənin son iki sədrinin dini savadı yox idi"

Fevralın 7-də keçirilən prezident seçkisindən sonra yeni hökumətin tərkibi təsdiqlənsə də, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri postuna təyinat olmadı. DQİDK-nın sabiq sədri Mübariz Qurbanlı kimin əvəzləyəcəyi hazırda ən çox maraq doğuran məsələlərdəndir.

DQİDK-nın keçmiş sədri, professor Rafiq Əliyev bu mövzuda Yenisabah.az-a maraqlı açıqlamalar verib. Professor əvvəlcə özünün DQİDK-nın sədri olduğu dövrə ekskursiya edib:

"Dini bilən adam Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinə sədr olmalıdır. Bu vəzifədə birinci 5 il mən işlədim. Mən dini də, ərəb dilini də bilirdim. Təxminən 5 il ərzində dövlət konsepsiyası hazırladıq və müəyyən işlər gördük. Daha sonra həmin vəzifəyə Hidayət Orucov təyin olundu. O, nə dini, nə də siyasəti bilirdi. Hidayət Orucov 9 il bu vəzifədə işlədi, lakin bu müddət ərzində onun gördüyü hər hansı işi qeyd edə bilmirəm. Çünki ədəbiyyatşünas idi və ancaq yazı-poza ilə məşğul olurdu. Mübariz Qurbanlı isə fəaliyyətə başladıqdan sonra kifayət qədər ciddi reformlar apardı. Dini qurumlarla dövlət arasında münasibətləri müxtəlif cür tənzimlədi və qaydasına saldı. Hazırda isə bu komitəyə rəhbərlik etməsi üçün mütləq şəkildə dini bilən adam lazımdır. Çünki dini bilmədən bu vəzifə-

də işləmək çətinidir. Biz vaxtında reformların əsasını qoymuşduq, Mübariz Qurbanlı isə bu reformları davam etdirdi. Düzü, onun dini savadı yox idi, ancaq siyasi cəhətdən yerinə yetirincə savadlı idi. Ona görə də dini məsələlərlə bağlı qanunların nizama salınmasında və düzəlişlər zamanı çətinliklər olmadı".

Professor bu vəzifəyə mütləq dini savadı yüksək birinin təyin edilməli olduğunu bildirib: "Amma həqiqətən artıq orada dini bilən adam olmalıdır. Çünki elə bir dövrdür ki, hamı dindən danışır və sən dindən deyil, siyasətdən danışsan, qarşındakını heç nəyə inandıra bilməzsən. Bu vəzifəyə hansısa konkret namizəd deyə bilmərəm. Hər halda, komitədə və ondan kənarda dini bilən adamlar kifayət qədər var. Yəqin ki, hakimiyyət dövlət siyasətinə uyğun birini seçib komitənin sədri təyin edəcək".

Komitənin ilk sədri kadr təyinatı ilə bağlı fikrində haqlıdır mı? Komitəyə həm dini, həm siyasi savadı yüksək olan kadrlarımız varmı?

Mübariz Qurbanlı

Milli Məclisin İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin üzvü deputat Ceyhun Məmmədov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, son illər Dini Qurumlarla İşlər üzrə Dövlət Komitəsinin həm fəaliyyət, həm də səlahiyyət dairəsi xeyli genişləndi: "Bu, özünü açıq-aydın göstərir. Son illər komitənin nəzdində həm İlahiyyət İnstitutunun, həm Mənəvi Dəyərlərin Təbliği Fondunun, İlahiyyət Kollecinin yaradılması və digər addımlar da onu göstərir. Biz nəzərə alsaq ki, din sahəsi çox həssas və tamamilə fərqli bir sahədir, o mənada həm də nəzərə alsaq ki, son illər din xadimlərinin təyinatı məsələsi də Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinə verilib, deməli, bu quruma rəhbərlik edən şəxs ciddi biliyə, təcrübəyə malik şəxs olmalıdır. Belə bir spesifikasi sahəni idarə edən quruma rəhbərlik edən şəxs, şübhə-

siz, həm dini, həm siyasi biliyi olmalıdır. Biri olub, o biri olmadan işləməsi çətinidir və arzu olunan nəticəni əldə etmək olmaz. Komitə sədrinin dini biliyi ilk növbədə ona görə olmalıdır ki, o, din xadimlərini təyin edir, dini fəaliyyət sahəsində baş verən prosesləri anlayır, təhlil edir və düzgün qərarlar qəbul edə bilər. Dini biliyi olmayan şəxsi din xadimləri, dindarlar qəbul etməkdə çətinlik çəkirlər. Dindən anlayışı olmayan şəxs din xadiminə rəhbərlik edərsə, bu, heç də birmənalı qəbul olunmur. Dünyanın hər yerində belədir. Komitə sədrinin siyasi biliyi isə ona görə olmalıdır ki, ölkənin siyasi, strateji maraqlarının nədən ibarət olduğunu komitənin fəaliyyətində nəzərə ala bilsin, dövlətin siyasətinə uyğun olaraq din siyasətini də həyata keçirsin. Ona görə də hər iki məsələ şərtidir. Şübhəsiz ki, komitəyə kimin təyin edilməsi Azərbaycan

Hidayət Orucov

Prezidentinin səlahiyyətində ola məsələdir. Mən düşünürəm ki, məlum məsələlər nəzərə alınacaq. Çünki din elə bir sahədir ki, orada proseslər tez-tez fərqli istiqamətdə inkişaf edir, müxtəlif proseslər gedir. Ona görə də təsadüfi adam bu sahəyə nəzarət edə bilməz və düzgün fəaliyyət qura bilməz. Biz bu incə məqamı mütləq nəzərə almalıyıq".

Tanınmış ilahiyyatçı jurnalist Kənan Rövşənoğlu da bildirdi ki, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi Azərbaycan dövlətinin din siyasətini hazırlayıb həyata keçirən orqandır. Təbii ki, bu quruma rəhbərlik edən şəxsin həm dini, həm də siyasi bilikləri yüksək səviyyədə olmalıdır: "Üstəlik, xüsusən də son bir neçə ildə komitənin səlahiyyətləri daha da genişləndi, ölkədəki məscid və dini icmaların fəaliyyətini komitə təşkil edir, icmaları qeydiyyatla

alır, imam təyin edir və onların fəaliyyətinə nəzarət edir. Daha əvvəl bu fəaliyyətlərin bir qismi QMI tərəfindən həyata keçirilirdi, ancaq indi səlahiyyətlərin böyük hissəsi DQİDK-ya verilib. Bu mənada, məsələn, 10 il əvvəl komitəyə sədrlik edən şəxsin dini savadından daha çox din siyasəti ilə bağlı savadının olması kifayət edərdisə, indi vəziyyət dəyişib. Məscidə imam təyin edən və onların fəaliyyətini təşkil edən, dini maarif və təbliğatı həyata keçirən Mənəvi Dəyərlərin Təbliği Fonduna və ali dini təhsil verən İlahiyyət İnstitutuna nəzarət edən bir qurumun rəhbərinin dini biliklərinin olması lazımdır. Əlbəttə, Azərbaycanda indi belə kadrlar var. Onları təyin etmək Prezidentin səlahiyyətindədir, amma kadrları tapmaq düşünürəm ki, elə də çətin deyil".

□ **Əlibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

Həbsdəki keçmiş icra başçıları azadlıq yolunda

Neftçələrin sabiq icra başçısının cəzasının azaldılmasına sərt reaksiyalar

Ötən həftə Neftçələrin sabiq icra başçısı İsmayıl Vəliyev və onunla birgə məhkum edilən şəxslərin Ali Məhkəmədə kasasiya şikayətlərinə baxılıb. Məhkəmə apelyasiya instansiyasının qərarını dəyişdirib.

Qərara əsasən, İsmayıl Vəliyevin cəzası 6 il 2 aya, Əjdər Kərimovun cəzası 5 il 10 aya, Gültəkin Sadiqovanın cəzası isə 4 il 6 aya endirilib.

Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin 2020-ci ildə keçirdiyi əməliyyatlar zamanı Ağstafanın sabiq başçısı Nizaməddin Quliyev (9 il, həbsdə ölüb), Yevlax Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Qoca Səmədov (5 il 9 ay, həbsdən buraxıldıqdan sonra ölüb), Neftçələrin icra başçısı İsmayıl Vəliyev (9 il 6 ay, sonra 6 il 2 aya endirilib), Biləsuvarın icra başçısı Mahir Quliyev (11 il), İmişli Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vilayam Hacıyev (12 il), Kürdəmir Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Ceyhun Cəfəroğlu "Yeni Müsavat"a deyib ki, korrupsioner memurların vaxtından əvvəl azadlığa buraxılmalarının əleyhinədir: "Bizə müraciət edənlər sırasında həbsdəki icra başçıları yoxdur. Hesab edirəm ki, korrupsiya cinayətinə görə həbsə alınan hər kəs cəzasını tam çəkməlidir. Xalqın, millətin cibinə girən hər kəs layiqli cəza-

onun 13 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilməsini, əmlaklarının müsadirəsini istəyib. Lakin məhkəmə iş üzrə 6 aya yaxındır ki, hökm çıxara bilmir. İddia olunur ki, sabiq icra başçısı məhkəmədən vurulan zərərin ödənilməsi barədə qeyri-rəsmi vaxt istəyib. Buna görə də məhkəmə hökm verməyə tələsmir.

Novruz bayramında əfv olmayacağı dəqiqləşib, may ayında isə müvafiq fərman veriləcəyi gözlənilir. Ehtimal etmək olar ki, əfv üçün müraciət edənlər sırasında onların da adlarını görəyik. Cəzalar hansı hallarda azaldılır, hansı hallara şamil edilir?

Hüquq müdafiəçisi Novella Cəfəroğlu "Yeni Müsavat"a deyib ki, korrupsioner memurların vaxtından əvvəl azadlığa buraxılmalarının əleyhinədir: "Bizə müraciət edənlər sırasında həbsdəki icra başçıları yoxdur. Hesab edirəm ki, korrupsiya cinayətinə görə həbsə alınan hər kəs cəzasını tam çəkməlidir. Xalqın, millətin cibinə girən hər kəs layiqli cəza-

sını almaqla yanaşı, cəzasını sona qədər çəkməlidir. Üstəlik, korrupsioner memurların özləri ilə yanaşı ən yaxın ətraflarının - qardaşlarının, bacılarının, övladlarının da əmlakları müsadirə edilməlidir. Korrupsioner memura birçə 2-3 otaqlı ev saxlamaq lazımdır. Qalan nə əmlakı varsa, müsadirə olunmalı, həmin əmlaklar açıq hərracdan satılmalı və əldə olunan gəlir memurun cinayət əməlinə təsirlənən hər kəs arasında ədalətlə bölünməlidir".

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, məhkəmələrin sabiq icra başçılarına münasibətdə tutduğu

mövqə ümumilikdə yürüdü-lən dövlət siyasətinə ciddi mənəvi ziyan vurur: "Bu adamlar vəzifədə olduqları müddətdə dövlət siyasətini sabotaj etməklə vətəndaşların rifahına çox ciddi ziyan vurublar. Səhiyyəyə, təhsilə, demək olar ki, həyatın bütün sahələrinə dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitləri müştəkil cinayətkar quldur dəstə şəklində mənim-səyiblər. Bundan sonra nə baş verib? Başçılar oğurluq etdiklərinə görə vətəndaşlar çox çətin şərtlərdə yaşamağa məhkum olunublar. Halbuki Azərbaycan dövlətinin büdcəsindən vətəndaşın rifahı üçün külli miqdarda vəsait ayrılıb. İcra başçısı isə

pulları oğurlayıb, öz oğurluğuna təhsil, səhiyyə şöbələrinin müdirlərini, öz müavinlərini, şöbə müdirlərini, bir sözlə, tabeliyində olan hər kəsi şərik edib. İcra başçısını əməliyyat qurub tutublar, vətəndaşa da deyiblər ki, bəs oğurluq edirdi, onu tutduq. Vətəndaş da oturub gözləyir ki, başçıya bu oğurluqlara görə layiqli cəza verəcəklər. Cəza verirlər və az sonra da cəzanı endirirlər, sonra da açıb buraxırlar. Burada vətəndaş nə başa düşür? Anlayır ki, icra başçısının oğurluqlarına məhkəmə hakimiyyətinə də əl uzadanlar tapılıb. Yeni başçıdan pul alıb onu azad edirlər. Nəzərə almaq lazımdır ki, korrupsiyaya görə həbs edilən memurların cəzasının sonradan azaldılması, onların azad edilməsi praktikası geniş yayılıb. Bu, sanki bir tendensiya halını alıb. Ölkəmizdə korrupsiya və rüşvətçiliklə mübarizənin daha da sərtləşdirilməsi bir siyasi xəttə, iradəyə çevrildiyi vaxtda, məhkəmələr korrupsionerlərə güzəştlər təbiiq edir. Digər rüşvətəməyli memurlar da düşünəcək ki, milyonları yığacaq, sonra 2-3 il həbsdə yatdıqdan sonra çıxıb ömrü boyu kef edəcək".

Natiq Ələsgərov deyir ki, həbsə düşən korrupsioner icra başçıların, memurların bu şəkildə azad edilməsi

dövlət büdcəsinin daha böyük həcmdə mənimlənməsinə yol açacaq: "10 milyonlarla manat oğurlayan icra başçısı həbsə düşür və 2-3 milyon xərcləməklə azadlığa çıxır. Əlində qalan pulları da götürüb gedir xaricdə qurduğu biznesini idarə etməyə. Ortada Azərbaycan dövləti güllünc vəziyyətə düşür, işsiz-gücsüz Azərbaycan vətəndaşının rifahı isə daha da ağırlaşır. Digər icra başçısı da baxır ki, büdcə pullarını oğurlayanlar məhkəmədən azad edilməklə kef içində yaşamaqda davam edirlər, onlar da milyonlar oğurlanmağa həvəslənirlər".

Hüquqşünas deyir ki, məhkəmə sisteminin özünün korrupsiya və rüşvətə bulaşmasına dair deyilənlər də göz önünə gəlsin: "Əslində isə korrupsioner memurlara qarşı mübarizənin lap əvvəlində elan olundu ki, kimsəyə güzəşt olunmayacaq. Bu gün Azərbaycan məhkəmələrində tam bir əks-proses gedir. Böyük bir rayonu çapıb-talayan, 10 milyonlarla maddi ziyan vuran, əhalinin sosial-iqtisadi vəziyyətini daha da çətinləşdirən bir icra başçısının maksimum 10 il cəza verilir, sonra cəzası 6 il endirilir. Çox təəssüflər olsun ki, burada da korrupsiya əlamətləri var".

□ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"**

Sülh prosesinin davam etdirilməsi ilə bağlı prinsipial razılaşmanın ardınca məlum olub ki, Azərbaycan və Ermənistan XİN rəhbərləri Berlində görüşəcəklər. Bunu Ermənistan XİN-in mətbuat katibi bildirib.

Onun sözlərinə görə, görüş fevralın 28-29-da baş tutacaq. Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov jurnalistlərə açıqlamasında görüş faktını təsdiqləyib. "Danışıklarda bəlli bir fasilə baş versə də, sülh sazişinin mətni üzərində işlər davam etdirilirdi. Lakin Münxen Təhlükəsizlik Konfransı çərçivəsində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasındakı görüşdən sonra prosedura yenidən start verilməsi barədə qərar verilməmişdi. Yaxın günlərdə Azərbaycan və Ermənistan nümayəndə heyətləri arasında sülh müqaviləsi üzrə fiziki olaraq danışıqların keçirilməsi planlaşdırılır", - XİN başçısı bildirib.

Qeyd edək ki, bir neçə gün əvvəl xarici işlər nazirləri və baş nazirlərin müavinlərinin görüşünün yaxın vaxtlarda olacağını Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryan da demişdi. Qriqoryan görüşdə ölkələr arasında sülh müqaviləsi layihəsinin müzakirəyə çıxarılma ehtimalından söz açıb. Ən başlıcası isə A.Qriqoryan Ermənistanın Azərbaycandan sülh müqaviləsi ilə bağlı əlavə təkliflər aldığını deyib. Qriqoryan əlavə edib ki, Azərbaycanın təkliflərində bəzi yumşalmalar var. Əlbəttə, o, fikrini əsaslandırmaq haqqında söz açdığı yumşalmaların nədən ibarət olduğunu açıqlamayıb. Yeri gəlmişkən, Azərbaycanın sülh müqaviləsi ilə bağlı təkliflərində müəyyən yumşalmaların olduğunu bu il yanvarın 10-da Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan da bildirmişdi. Sonuncu dəfə İrəvan Bakıya sülh müqaviləsi variantını 2024-cü il yanvarın 4-də göndərmişdi. İndiyədək tərəflər 5-6 dəfə, belə demək mümkündürsə, təklif mübadiləsi aparıblar. Ancaq ortada konkret real nəticə yoxdur. Real nəticə həm də ona görə yoxdur ki, Ermənistan müxtəlif təkliflər irəli sürməyi özünün konstruktivliyi prizmasında dəyərləndirir. Əslində isə Ermənistan status-kvonu qorumaq, zaman qazanmaq istəyir. Belə bir durumda ortaya çıxan suallar var: sülh müqaviləsi təkliflərində "yumşalma" dedikləri nə ola bilər? Görüşün Berlində keçirilməsi Moskvanın reaksiyası necə olacaq? Ümumiyyətlə, Berlinin təşəbbüsü ələ almasının xüsusi səbəbi varmı?

Deputat, Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiyaya qarşı mübarizə komitəsinin üzvü Arzu Nağıyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, Cənubi Qafqazda sabitliyin və sülhün bərpa olunmasında növbəti dayanacaq Berlin olacaq: "Belə ki, fevralın 28-29-da Berlində Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin nümayəndə heyətlərinin görüşü planlaşdırılır. Bunu üçtərəfli Münxen görüşünün məntiqi davamı kimi də qiymətləndirə bilərik. Öncə onu vurğulayım ki, görüşün Berlində baş tutması prosedura Qərb faktorunun rol oynayacağını göstərir. Bildiyimiz kimi, Cənubi Qafqaz Rusiya ilə Qərbin maraqlarının toqquşduğu bölgələrdən biridir. Buna görə də hər iki tərəf prosedura aparıcı rol almaq istəyir. Hesab edirəm ki, iki ölkə arasındakı münasibətlər bu ölkələrin özləri aydınlaşdırsalar, daha yaxşı olar". **A.Nağıyev digər əsas məqamı da xüsusi vurğuladı:** "Qərb məyusedici realitə üz-üzədir. Onların Ukrayna üzərindən Rusiyaya qarşı hərbi blokada yaratmaq cəhdi uğursuzluğa düçar oldu. Bununla bağlı Vaşinqton Moskvaya qarşı yeni cəbhələr açmağa başladı - Moldova və Cənubi Qafqaz ərazisində, daha dəqiqi, Ermənistan da. Buna görə də sülhün bərpa qərar olmasında maraqlar çox azdır". **Sülh müqaviləsinin şərtlərində yumşalma məsələsinə gəldikdə, deputat bildirdi ki, tərəflərdən qarşı tərəfə belə bir təklif olmayıb:** "Ərazi bütövlüyümüz, sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası sülh müqaviləsinin ana prinsipləri olaraq qalır. Məsələyə Moskvanın reaksiyasına gəldikdə isə əlbəttə ki, Rusiya Cənubi Qafqazda təsir gücünü itirməmək üçün konfliktin birdəfəlik həll edilməsində maraqlı deyil. Bu da təbii olaraq sülh prosesini gecikdirir. Rəsmi Moskva tərəfləri özündən asılı vəziyyətdə saxlamaqla regiondakı gücün əlinə cəmləməyə, xüsusilə Türkiyənin regionda artan təsir gücünü məhdudlaşdırmağa çalışır. Hesab edirəm ki, rus sülhməramlalarının Qarabağdan çıxarmaqla və Rusiyanın proseslərə təsirini azaltmaqla biz sülh prosesini sürətləndirə bilərik".

Təhlükəsizlik üzrə ekspert İlham İsmayıl açıqlamasında bildirdi ki, sülh müqaviləsi ətrafında beş aydan çox çəkən onlayn danışıqların, nəhayət, fiziki müstəviyə keçməsi pozitivlik yaratmaqla yanaşı, sülh sənədinin müzakirəsində bəzi prinsipial fikir ayrılıqlarının da yerində

Diqqət Berlinə: Bakı sülh sazişində güzəştə razılaşdı?

İrəvandan verilən açıqlama etimad mühitinin formalaşmasını əngəlləyir; Almaniyanın təşəbbüsü ələ almasına şimal qonşumuzdan hansı reaksiya veriləcək?

həll edilməsinə ümidləri artırır: "Onlayn danışıqlar nəticəsində də mövqelərin korrekte edildiyi və tərəqqiyə doğru addımlar atıldığı barədə zaman-zaman məlumatlar mediaya sızdırılıb. Son antiterror əməliyyatından sonra fikir ayrılığı əsasən anklav kəndlər, Zəngəzur dəhlizinin açılma şərtləri, delimitasiya və demarkasiya işlərinin hansı sənəd və xəritələr əsasında aparılması üzərində yaranıb. "Yumşalma" dedikləri də məhz bu problemlər ətrafında yaranı bilər. Azərbaycan Prezidentinin anklav olmayan 4 kəndin qeyd-şərtsiz təhvil verilməsi bu "yumşalma"da istisnadır. Qalan kəndlərin, eyni zamanda nəzarətimizdə olan bir erməni anklav kəndin problemlərinin hansı prinsiplər əsasında həll edilməsi və hansı güzəştlərin mümkünlüyü baxımından yumşalma halları ola bilər. Zəngəzur yolu ilə bağlı Azərbaycanın mövqeyi belə idi ki, yolun təhlükəsizliyinə Rusiya hərbi kontingenti nəzarət etsin və "Azərbaycandan-Azərbaycana" keçən yüklərin və insanların yoxlanılmadan keçməsinə şərt ol-

mas. Mümkündür ki, bu şərtlərdə də dəyişikliklər baş versin". **İlham İsmayıl qeyd etdi ki, bəzi məqamlar gözənilməklə bu məsələlərdə hər hansı yumşalma Azərbaycanın təməl maraqlarına zidd deyil və əksinə, zamanla etimad yarandığı halda şərtlərimiz reallaşabilir:** "Bir də, Ermənistan iddia edir ki, 2021 və 2022-də Azərbaycan Ermənistanın bəzi ərazilərini tutub. Hesab edirəm ki, Azərbaycan bu məsələnin razılaşdırılmış delimitasiya prosesinin nəticələrinə görə həll edilməsinin mümkünlüyü barədə də mövqə bildirmiş olsun. Amma əlbəttə, bu mənim şəxsi qənaətimdir və yanlış ola bilər". **Görüşün Berlində keçirilməsinə rəsmi Moskvanın reaksiyası barədə danışarkən ekspertimiz bildirdi ki, mahiyyət etibarilə bu, Vaşinqton və Brüssel görüşlərinin yaratdığı reaksiyaya yaxın bir reaksiya ola bilər:** "İstənilən Avropa İttifaqı ölkəsində, o cümlədən Almaniyada kimi güclü bir dövlətdə keçirilməsi Moskvanın maraqlarına uyğun deyil. Rusiyada prezident seçkisinin yaxınlaşdığı

bir vaxtda və Ukrayna müharibəsi Kremlin tam diqqətini Cənubi Qafqaza yönəltməyə imkan vermir. Çox ehtimal, evvəllər olduğu kimi, Berlin görüşündən sonra Moskvaya dəvət təşəbbüsü yaransın, amma gerçəkləşməsi suallar yaradır. Səbəb də Ermənistanın mövqeyi ola bilər. Əvvəl də Ararat Mirzoyan dəvət təklifini qəbul etməmişdi, təbii, Paşinyanın iradəsi ilə. Onu da qeyd edək ki, Moskvanın reaksiya verməsi yalnız Berlində keçiriləcək görüşlə bağlı olmaya bilər. Nikol Paşinyanın KTMT, Putin, Rusiya ilə bağlı Parisdə dedikləri, xüsusilə Zelenskini gözlənilən İrəvan səfəri Moskvanı daha çox qıcıqlandırır, nəinki Berlin görüşü. Hələ ki heç bir sərt reaksiya ortada yoxdur və açıq deyək, bu ya tufanqabağı sakitlikdir, ya da Zaxarovanın heç bir şeyə yaramayan növbəti açıqlaması ilə bitəcək". **Berlinin təşəbbüsü ələ alması-nın səbəblərinə gəldikdə, İlham İsmayıl bunları söylədi:** "Münxen Təhlükəsizlik Konfransında Almaniyada kanslərinin təşəbbüsü ilə Azərbaycan Prezidenti ilə

Ermənistanın baş nazirinin görüşü və görüşdən verilən müsbət bəyanatlar növbəti görüşün də Berlində keçirilməsinə bir vəsilə oldu. Nəzərə alaq ki, Fransa prezidentinin iştirakı ilə olan görüşlərdən Azərbaycanın imtina etməsini qarşı tərəf Azərbaycanı sülh danışıqlarından yayınan tərəf kimi göstərməyə çalışırdı. Berlin görüşü isə hiss olunur ki, hər iki tərəfi qane edir. Burada Almaniyanın deyil, Almaniyanın simasında Qərbin önə çıxması daha vacib şərtidir. Rusiyanın seçki və Ukrayna ilə bağlı problemləri Qərbə Cənubi Qafqazda təsirini artırmağa və təşəbbüsü ələ almağa şərait yaradıb. Amma bu təşəbbüsə Kremlin sonadək imkan verməsi də real görünür".

XİN-in mətbuat katibi Ayxan Hacızadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycanın sülh müqaviləsi layihəsi üzrə mövqeyində dəyişiklik yoxdur: "Eyni zamanda nəzərə alın ki, layihənin təfərrüatları ictimaiyyətə açıqlanmır".

□ **E.PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Ermenistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryan jurnalistlərə bildirib ki, Ermənistan təhlükəsizlik və xarici siyasətini şəxələndirir: "Ermənistan xarici siyasətdə tərəddüd etmir. Ermənistan təhlükəsizlik və xarici siyasətini şəxələndirir. Biz bunu açıq şəkildə, siyasi məsajlar və hərəkətlərlə edirik".

Onun sözlərinə görə, diversifikasiya təkcə Qərbi deyil, Hindistanı və bir sıra digər ölkələri də əhatə edir: "2020-2021-ci ilə qədər bir hissəsi olduğu təhlükəsizlik sisteminin işləmədiyini, tamamilə səmərəsiz olduğunu gören Ermənistan özü üçün təhlükəsizlik təminatları axtarır. Biz bu istiqamətdə fəaliyyətimizi davam etdirəcəyik. Siyasətimizdə qətiyyətli və bu istiqamətdə bütün məqsədlərimizi reallaşdıracağıq".

Ermənistan anti-Rusiya siyasətini ört-basdır etmək, Qərbin, xüsusilə Fransanın regionda dağıdıcı planlarını gizlətmək üçün "çoxvektorlu siyasət" kursunu sona qədər həyata keçirə biləcəkmə?

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva çox diqqətçəkən bir ehtimal irəli sürdü: "Hazırda İrəvanda siyasi hakimiyyət sürətlə Qərbin çətrinə altına keçmək kursu tutub. Bunun üçün Ermənistan Rusiya ilə bütün bağlılıqlarını qoparmağa çalışır. Hətta iş o yerə çatıb ki, Ermənistanın baş naziri ölkəsinin KTMT-dəki fəaliyyətinin qeyri-müəyyən müddətə dondurulduğunu söyləyir. Buna paralel olaraq, Ermənistan rəhbərliyi Qərblə yanaşı, özünə başqa alternativ çətrilər də axtarmaqdadır. Çünki SO-ROS-un uşaqlarının qarşısında Ukrayna nümunəsi mövcuddur. Məhz buna görə də İrəvan "itlə dostluq et, amma çomağı yerə qoyma" prinsipini əsas götürərək Qərblə paralel təhlükəsizlik alternativlərinin sorasına çıxıb. Ermənistan Fransa ilə yanaşı, Hindistan və İran kimi əks qütblərlə də təhlükəsizlik sahəsində əmək-

daşlıq etməkdədir. Hindistan, İran və Ermənistanı birləşdirən Ariana layihəsinin çətrinə altında bu üçlük Türk Birliyinə alternativ yaratmaq istəyir. Bununla da Zəngəzur dəhlizinin "təhlükəsizliyini" qorumağa almağa və Türk Birliyinin gələcək inkişafını indidən əngəlləməyə çalışırlar. Digər tərəfdən, İrəvan Qərbin Rusiyanı regiondan sıxışdırıb çıxarmaq siyasətinə açıq formada dəstək verir. Bunu Kremlə də çox yaxşı anlaşırlar. Təbii ki, şimal qonşumuz Ermənistanın bu çoxvektorlu addımlarına imkan verməyəcək. Rusiya Ermənistanı ya özü cəzalandıracaq, ya da bunu üçüncü ölkələrin əli ilə edəcək. Azərbaycan isə hələlik prosesləri kənardan izləməkdədir. Çünki bizim regionla bağlı öz milli maraqlarımız mövcuddur. Bu maraqların ən pik nöqtəsində isə Zəngəzur dəhlizi dayanır. Çox güman ki, öz milli maraqlarına hər hansı bir təhlükə səbəbi halda Bakı Ankara ilə birgə addımlar atacaq. Unutmaq olmaz ki, bizim Rusiya ilə də mütəfiqlik sazişimiz var. Yeni Bakı Zəngəzur dəhlizinin açılmasına qarşı hər hansı mənfi elementləri hiss edərsə, o zaman Moskva ilə Ankaranın dəstəyini arxasında hiss edərək hərəkətə keçəcək".

AMİP Ali Məclisinin sədri, politoloq Rəşad Bayramov Ermənistanın uğursuzluq zolağından çıxmasını mümkün hesab edir: "Təhlükəsizliyini və xarici siyasətini şəxələndirdiyini bəyan edən Ermənistan bununla balanslı siyasət apardığı görünüşünü yaratmağa və Rusiyanın digər təzyiqləri neytral-

İrəvan xarici siyasətdə "kəndirbazlıq kursu" elan etdi

Ermənistan anti-Rusiya siyasətini ört-basdır etmək, Fransanın regionda dağıdıcı planlarını gizlətmək üçün "çoxvektorlu siyasət" kursuna keçdiyini bəyan edir

laşdırmağa çalışır. Əslində isə Ermənistanın mövcud siyasəti özündə "çoxvektorlu siyasət" kursunu deyil, tamamilə Qərbin, daha dəqiqi, Fransanın maraqlarını təmin etməyə hesablanmış siyasət kursunu ehtiva edir. Şübhə yoxdur ki, Fransanın Cənubi Qafqaz maraqları ucubandan hazırda Ermənistan ərazisi müxtəlif ölkələrin təsir dairələrinə bölünməyə başlayıb. Başda Fransa və ABŞ olmaqla, Avropa İttifaqının digər söz sahibləri də özle-

ri üçün pay istəyir. Odur ki, bütün mövcudluğu dövrünü Rusiyanın "təhlükəsizlik çətrinə" altında keçirən Ermənistan indi yeni "çətr" axtarışındadır və bunu da gizlətmir. Elə Armen Qriqoryan da 2020-2021-ci ilə qədər mövcud olmuş təhlükəsizlik sisteminin işləmədiyini və tamamilə səmərəsiz olduğunu, Ermənistanın özü üçün təhlükəsizlik təminatları axtardığını deməklə bunu təsdiqləyib". **Politoloq erməni zehniyyətinin heç zaman dəyiş-**

mək istəyində olmadığını da qeyd etdi: "Görünən odur ki, Ermənistan adlı dövlətin qurulmasından bu yana ilk dəfə müstəqil dövlət olmaq şansı əldə etmiş Ermənistan yenə də müstəqilliyi deyil, müstəmləkə olmağı seçib. Əslində bu da təbii. Çünki erməni zehniyyəti həmişə başqalarına sığınmaq "ənənəsi" üzərində formalaşıb. Əgər bu ölkənin baş naziri Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatında fəaliyyətlərini dondurduqlarını,

Rusiya ilə bundan əvvəlki kimi hərbi-texniki əməkdaşlığı inkişaf etdirə bilməyəcəklərini deməklə Qərb qarşısında özünün və komandasının qərbəyönü olduğunu ifadə edərsə, Rusiyanın Ermənistan-da hakimiyyəti devirmək istəməsi ilə bağlı bəyanatları səsləndirməklə faktiki olaraq "Rusiya bizim mütəfiqimiz ola bilməz" iddiasını irəli sürsə, demək ki, söhbət təhlükəsizlik və xarici siyasətini şəxələndirilməsindən deyil, tam əksinə, bir "ağarı" digəri ilə dəyişməyə hesablanıb. Ermənistanın bu siyasətdə "uğurlu" olması isə indiki şərtlər daxilində mümkün görünür. Belə ki, müasir dünyada təhlükəsizlik dedikdə təkcə hərbi imkanlar nəzərdə tutulmur. Buraya həm də ölkənin iqtisadi baxımdan təhlükəsizliyi daxildir. Demək olar ki, bütün iqtisadiyyatı, enerji təhlükəsizliyi, dəmir yolları, iri şirkətləri Rusiyanın əlinə olan bir ölkə üçün indi rəsmi Moskva və meydan oxumaq bu ölkənin fəlakəti ilə nəticələ-nəcək".

□ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

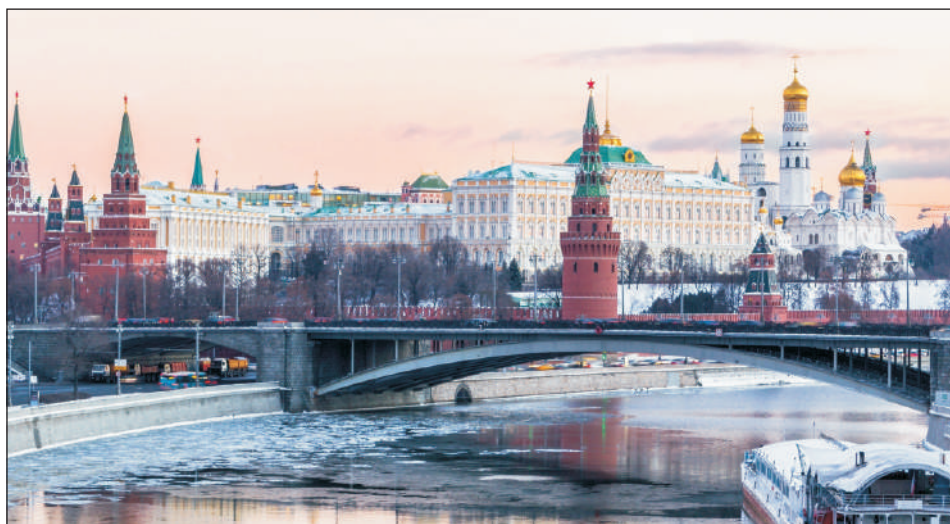
Rusiyaya dost və qeyri-dost ölkələr açıqlandı

"Ermənistan və Azərbaycan Rusiyaya münasibətdə tərəddüd edən ölkələr sayılır" - KQB generalı

Fevralın 26-da Moskva-da postsovet ölkələrinin mehriban ünsiyyət rejimlərinin reytingləri ilə bağlı diqqətəlayiq məlumatların yekunu açıqlanıb. Moderator.az-ın məlumatına görə Kommunikasiyaların İnkişafı üzrə Milli Tədqiqat İnstitutu artıq üçüncü ildir ki, belə bir araşdırma aparır.

Yeri gəlmişkən, qeyd olunur ki, monitorinqin metodologiyası və texnologiyası institut tərəfindən hazırlanıb və analoqu yoxdur. Builki təhqiqatda 400-dən çox xarici və rusiyalı ekspert iştirak edib (bu, keçən ilə müqayisədə iki dəfə çoxdur). 16 postsovet ölkəsində baş verən hadisələrin təhlili, hökumət sənədlərinin, ölkə liderlərinin bəyanatları, eləcə də ekspertlər arasında sorğu keçirilib.

Rusiya ilə dost rejimlər siyasəsinə 10 ölkə (Cənubi Osetiya, Belarus, Abxaziya, Qırğızistan, Tacikistan, Özbəkistan, Azərbaycan, Qazaxıstan, Türkmənistan, Ermənistan) daxil edilib. 1 ölkə nisbətən mehriban (Gürcüstan) hesab edilib, 5 ölkə isə mənfi göstəricilərlə reytingin sonuncu yerlərindədir (Ukrayna, Latviya, Litva, Estoniya və Moldova).

Tanınmamış Cənubi Osetiya ilk dəfə ünsiyyət rejimlərinin dostluğu reytingində iştirak edir. Bu qondarma rejim reytingdə birinci yeri tutub - 93,5 bal.

Ünsiyyət rejimlərinin dostluğu reytingində Belarus 87,6 bal toplayaraq ikinci yeri tutub. Bu respublikanın dostluq reytingində ikinci yeri 2023-cü ildə monitorinqə yeni ölkənin - birinci və üçüncü yerləri tutan Cənubi Osetiya və Abxaziya daxil olması ilə bağlı-

dır. Abxaziya 81,4 bal toplayıb. Azalan ardıcılıqla növbəti ölkələr: Qırğızıstan - 60,3 bal, Tacikistan - 58,7 bal, Özbəkistan - 55,2 bal, Azərbaycan - 50,1 bal, Qazaxıstan - 50 bal, Türkmənistan - 47,1 bal, Ermənistan - 46 bal, Gürcüstan - 12 balla gəlir.

Tədqimat zamanı müzakirə iştirakçıları postsovet ölkələri ilə ünsiyyət sahəsində dəyişikliklərlə bağlı fikirlərini bölüşüb, 2023-cü ilin reytingini qiymətləndiriblər.

Kommunikasiyaların İnkişafı üzrə Milli Elmi-Tədqiqat İnstitutunun direktoru, Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunda kafedra müdiri işləyən, Bakıda doğulmuş erməni mənşəli keçmiş KQB-FTX generalı Vladislav Qasumyanov Rusiya ilə əlaqələrin dinamika-sına təsir edən bir neçə səbəbi müəyyən edib: "Birincisi, qütbləşmə artıb. Səbəblər siyasi elitənin gələcək dünya nizamının dəyərlərini başa düş-

məsində əsaslı fərqlərdir. Beynəlxalq hüquq qeyri-qanuni arbitrlərlə oyunun situasiya qaydaları ilə əvəz olunur. Bunun fonunda iki dünya qütbü formalaşıb - Qərb və Dünya Əksəriyyəti (BRİKS, ŞƏT, NAM və s. formatlarında birləşmiş Asiya, Avrasiya, Afrika, Latin Amerikası və s. ölkələri). Bu qütblər arasında ikiqütblü ideoloji qarşıdurma yaranıb.

Ermənistan və Azərbaycan tərəddüd edən ölkələr hesab olunur. Biz bunu dalğalanan ünsiyyət rejimi adlandırırıq. Digər ölkələr qəbul etdikləri qərarlara əsasən dünya çoxluğunu seçiblər. Bu ölkələrlə həm tammiqyaslı əməkdaşlıq (məsələn, Belarus, Cənubi Osetiya, Abxaziya), həm də müəyyən sahələrdə əməkdaşlıq mümkündür".

"Ölkələrin kommunikasiya rejimlərində dəyişikliklərin ikinci səbəbi dərin sivilizasiyanın parçalanmasıdır. Dinlər, dillər, mədəniyyətlər və dəyərlər arasında rəqabət getdikcə artır. Rusiya ənənəvi dəyərlərin qorunub saxlanması, ölkələrin öz mədəni və sivilizasiya kodlarını və identikliyi qorumaq hüququ uğrunda mübarizədə liderə çevrilib. Rabitə rejimlərinin dinamikanın üçüncü səbəbi transsərhəd klasterləşmə üçün

yeni zəminlərin yaranmasıdır. Bu qruplaşmanın əsasını Rusiyaya və ruslara münasibət təşkil edir. Məsələn, anti-Rusiya klasteri Baltikyanı ölkələr və Ukrayna tərəfindən formalaşdırılıb. Gələcəkdə özünü göstərəcək yeni klasterləşmənin digər əsas süni intellektidir. Əksər postsovet ölkələri süni intellekt sahəsində lider deyillər və yaxın gələcəkdə belə olma ehtimalı azdır. Buna görə də onlar AI liderlərindən asılı olacaqlar. Müvafiq olaraq, onların ünsiyyət üsulları da bu ölkələrdən asılı olacaq. Ünsiyyət rejimlərinin dinamikanın növbəti səbəbi hərbi güc amilinin güclənməsidir. Hərbi-siyasi bloklara və ya münasibətlərə cəlb olunmalarından asılı olaraq, postsovet ölkələri Rusiya ilə və Rusiyaya münasibətdə ictimai-siyasi diskurs və münasibətlər qaydalarını formalaşdırırlar. Bu amilin təsiri altında regional təhlükəsizlik sistemləri transformasiya olunur", - deyər general bildirib.

O da diqqətəlayiq fakt ki, general Qasumyanov 1988-ci ildən Kreml tərəfindən Qarabağa yollanıb. Azərbaycan SSR DTK-nın keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti üzrə Mardakert (Ağdərə) rayon şöbəsinin rəisi vəzifəsindən 1991-1992-ci illərdə - SSRİ DTK-nın qondarma "Dağlıq Qarabağ Respublikası" üzrə idarəsinin rəhbəri vəzifəsində yüksəlib.

□ **"Yeni Müsavat"**

Kolxoz quruculuğu yolunda inamla!

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Təzə ədliyyə nazirimiz Oksfordda oxuyubdur. Bunun ədalətin təntənəsinə müsbət təsir edəcəyini güman edirəm. Çünki köhnə ədliyyə nazirimiz Moskvada oxumuşdu, oranın qaydalarını tətbiq edirdi.

Təhsil önəmli faktordur. İbrahim Tatlısesə niyə zır savadsız olduğunu irad tutanda həmişə deyir ki, Urfada (sənətkar orada doğulub, boya-başa çatmışdır) Oksford var idi, oxumadım? Bizdə Oksford olmasa da, vaxtaşırı Oksforda tələbə göndərə bilirik. Xalqımız oxumağa, öyrənməyə ciddi fikir verir. Qabaqlar qızı ərə verəndə üstündə diplom cehizi olurdu, indi çalışırıq birbaşa məktəb partasından ərə verək, oxuduqları yadından çıxmasın. Hazırda təhsil müəssisələrimizdən günəşləri maraqlı videolar, qısa filmlər yayılır, bu da incəsənətin yol tapıb üzə çıxmasıdır. Əgər kino ittifaqı iki parça olmuşsa, yarisını Şəfiqə xanım, kinocəmdəyin o biri şaqqasını da Rasim Balayev götürüb aparmışsa, bəs kinonu şagirdlər çəkməsin, neyləsin? İncəsənət həmişə özünə çıxış nöqtəsi tapır. Sovet vaxtı hökumət xarici qrammofon vallarını qadağan etmişdi, musiqisəvərlər işlənmiş rentgen pilyonkaları üzərində musiqi çap edib gizli yayırdılar. Jarqon dilə bu səs yazılarını "qabırğa" adlandırdılar, çünki pilyonkanı işığa tutanda içində kiminsə sümüklerinin şəklisi görünərdi.

Köhnə ədliyyə nazirinin vaxtında türmələrimizdə xeyli xaricdə oxuyan gənclər saxlanılırdı. Ən son yadıma düşəni Harvardın məzunu Bəxtiyar Hacıyevdir. Bəxtiyar müəllim içəridə təhsilini davam etdirsən deyər hökumətimiz xaricdə dərslər demiş Qubad İbadoğlunu da Kürdəxaniyə ezam etmişdir.

Sözləşmə, bugünlərdə başıma görün nə gəlib. Bir dostla məktublaşdıq, yazdı ki, Kürdəxanıdaydım, təzə çıxmışam. Təəccübləndim: "Niyə tutmuşdular?" Bu dəfə o heyrləndi. Axırda məlum oldu mən səhv oxumuşam, dostum əslində "kitabxanadaydım" yazmış. Allah Freyde rəhmət eləsin, necə deyirlər, karın könlündəki... Kürdəxanının ictimai-siyasi həyatımızda rolu sürətlə artmaqdadır. Novruz bayramı ərəfəsində növbəti əfv fərmanı imzalayaraq humanizmin təntənəsinə yol açmaq olar. Elə dünən də Su çərşənbəsi idi, bu münasibətlə əhaliyə su verildi. Yaxşı işləri qiymətləndirmək lazımdır. Şair demişkən, ölüm sevinməsin qoy, ömrünü vermir bada... Nəse, sonrası vacib deyil.

Ancaq pis xəbərlər oxumaqdayıq, deyirlər Novruzda əfv olmayacaq. Səbəbi isə budur ki, əfv komissiyası toplantılar keçirməyibdir. Vallah, pis çıxmasın, bu, yersiz arqumentdir. Əfv komissiyasına nə ehtiyac var? Hamımız bilir ki, əfv yalnız dövlət başçısının qərarından asılıdır. O imza atır, vəssalam. Komissiya yersiz qurumdur. Təxminən bələdiyyələr kimi.

Bələdiyyələr istiqamətində də yeniliklər gözlənilir. Daha bir Oksford məzunu (çaşb "məzun" sözünü "müəzzin" yazmışdım; Allah, özün saxla, hamısı İranın işləridir) taparaq Bakıya mer qoyacağıq. Zarafat edirəm, Bakı mersiz qalsa da olar. Hökumət bələdiyyələri bir damın altına toplamaq qərarına gəlibdir. Hazırda 1605 bələdiyyə var, bunları azaldıb 500 etmək istəyirlər. Ləğv, birləşdirmə üsullarıyla. Bizdə bələdiyyə seçkiləri ilk dəfə 1999-cu ildə keçirilib. O zaman 2700 bələdiyyə yaradılmışdı. Sonralar bələdiyyələr 1771-ə düşdü, indi 1605-dir, təzə qanunla 500 olacaqsa, on il sonraya neçə bələdiyyəmizin qalacağını tapana Oksforda məzun biləti mükafatı verir.

Yerli özünü idarəçilik qəsdən iflasa uğradıldı. Xalqa başa saldılar ki, sizi özbaşına qoymaq olmaz, kəfəni batırırsınız. Ən yaxşısı bizim sizi idarə etməyimizdir. Ona görə bələdiyyələr azaldıqca icra hakimiyyətləri çoxaldı. Maşallah, son illər nə qədər yeni rayonlar düzəldilmişdir. Guya bu mənasız rayon bölgüsünü, sümürücü icra hakimiyyətlərini ixtisara salmaq olmazdı?

Prinsipcə, bunun axırı kolxoz quruculuğuna doğru gedir. Sovet vaxtı da belə idi: balaca kəndləri bir kolxozun çətiri altında böyük kəndə birləşdirildilər.

Ukrayna prezidenti Volodimir Zelenski Azərbaycanın Ukraynadakı sülh prosesində iştirakına şad olacağını bildirib. Ukrayna prezidenti bu barədə fevralın 25-də Rusiya işğalına qarşı müharibənin 2-ci ildönümü ilə əlaqədar keçirdiyi mətbuat konfransında danışmış.

"Azərbaycan Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyir. Azərbaycan suveren hüquqların və sülhün tərəfdarıdır. Digər tərəfdən, mümkün-sə, Azərbaycanın sülh formulunda iştirakına təbii ki, şad olardıq" - Ukrayna lideri açıqlamasında bildirib.

İsveçrədə keçirilməsi planlaşdırılan global sülh sammitinə 160-dan çox ölkənin nümayəndəsi dəvət olunacaq.

Bunu Ukrayna prezident ofisinin rəhbəri Andrey Yermak bildirib. Onun sözlərinə görə, artıq rəsmi dövlətlər hazırlanıb və tezliklə ünvanlara göndəriləcək.

Rusiya dövlət olunanların siyahısına daxil edilməyəcək. Yermakın izah etdiyi kimi, bu ölkənin sülh formulunun müzakirəsində iştirakının mümkünüyü yalnız dünya liderlərinin İsveçrədə keçiriləcək sammitdə Ukrayna və ona qarşı təcavüzün nəticələrinin aradan qaldırılması üçün konkret plan hazırlamasından sonra nəzərdən sammitin tarixi açıqlanmayıb. Bundan əvvəl Ukraynanın tələbi ilə forumun keçirilməsinə razılıq verən İsveçrə hakimiyyəti onu yaya qədər təşkil etmək niyyətində olduqlarını bildirmişdi.

Ukrayna prezidenti Volodimir Zelenskinin təklif etdiyi sülh formulu digər məsələlərlə yanaşı, Rusiya qoşunlarının Ukraynadan tam çıxarılmasını və ölkə sərhədlərinin bərpasını nəzərdə tutur. Rusiya hakimiyyəti bu formulun qəbul edilməz olduğunu və onların iştirakı olmadan Ukrayna ilə bağlı planların müzakirəsinin heç bir nəticə verməyəcəyini vurğulayır. Vladimir Putin iki dəfə bəyan edib ki, Rusiya Ukraynada işğal etdiyi ərazilərdən əl çəkməyəcək.

Azərbaycan aşkar anti-Rusiya forumu kimi qəbul edilən foruma dövləti qəbul etməlidirmi? Bakı hansı mövqeyi tutmalı?

Politoloq Yusif Bağırzadə "Yeni Müsavat"a bildir-di ki, Qərb Ukrayna vasitəsilə Azərbaycanı tamamilə anti-Rusiya cəbhəsinə cəlb etmək istəyir: "Cənubi Qafqazın əsas və ən vacib ölkəsi

Azərbaycan anti-Rusiya forumuna dəvət edilir

Bakı hansı mövqeyi tutmalı - ekspertlər cavab verir

olan Azərbaycanın anti-Rusiya cəbhəsində yer alması Qərb həddən artıq dərəcədə vacibdir. Buna nail olmaq üçün ötən ilin ikinci yarısından etibarən Azərbaycanı sıxmaq və bu yolla ram etmək xətti seçilmişdi. Ancaq Azərbaycanın qətiyyətli mövqeyi, müstəqil xarici siyasət xəttini tutması Qərbin istəyinin reallaşmasına imkan vermədi. Ona görə də indi yeni taktikaya yumşaq taktika ilə, müxtəlif forumlara cəlb etməklə istəklərini gerçəkləşdirəcəklərini hesablayıblar. Azərbaycanın isə mövqeyi dəyişməz olaraq qalır və yəqin ki, qalacaq. Azərbaycanın Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyir, bununla yanaşı, Rusiyaya qarşı cəbhədə yer almır. Əslində bunu fevralın 25-də keçirdiyi mətbuat konfransında Ukrayna prezidenti Zelenski də söylədi ki, Azərbaycanın Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyir. "Azərbaycan Ukraynanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyir. Azərbaycan suveren hüququn, sülhün tərəfdarıdır. Azərbaycanı sülh formulunda iştirakından məmnun olardıq" bəyanatı ilə çıxış edən Ukrayna prezidenti Zelenski əslində öz açıqlaması ilə həm də ölkəmizin Rusiya-Ukrayna müharibəsinə münasibəti-ni ehtiva etmiş oldu.

Azərbaycan müharibə başlayan ilk gündən Ukraynanın ərazi bütövlüyünü tanıdığını bəyan edən bir ölkədir. Müharibənin gedişi zamanı

dəfələrlə Ukraynaya müxtəlif səviyyəli humanitar yardım kampaniyalarında iştirak edib və müxtəlif beynəlxalq platformalarda da Ukrayna ilə bağlı mövqeyini ifadə edib. Elə son Münxen Təhlükəsizlik Konfransında Prezident İlham Əliyevlə Ukrayna Prezidentinin görüşü və Azərbaycanın mövqeyinin növbəti dəfə ifadə olunması da bunun bariz sübutudur.

İsveçrədə keçiriləcək Qlobal Sülh Forumunda iştirakı gəldikdə isə adından da göründüyü kimi, bu bir anti-Rusiya forumundan çox, sülh axtarışı ilə bağlı konfransdır. İsveçrə xarici işlər naziri öz açıqlamasında keçiriləcək forumda 10-dan çox müxtəlif sülh proqramlarının müzakirə olunacağını bəyan edib. Odur ki, söhbət sülhə xidmətdən gedirsə, düşüncəyə görə, ölkəmizin bu toplantıda hansısa səviyyədə iştirakı arzuolunandır. Xüsusilə də rəsmi Bakının Rusiya-Ukrayna müharibəsindəki mövqeyinin sirr olmadığı və Türkiyənin də həmin forumda iştirakının gözlənilməsi vaxtda ölkəmizin həmin konfransda iştirakında hər hansı problem yoxdur. Rusiya ola bilsin ki, bundan xoşhal olmaz. Lakin Rusiya da Azərbaycanın Ukrayna məsələsində mövqeyini bildiyi üçün iştirakımızı anlayışla qarşılayar".

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri İlyas Hüseynov isə bildirdi ki, Qərb Ukrayna cəbhəsində

mövqələrini itirdikcə siyasi və mənəvi cəhətdən Ukrayna dövlətinə, Ukrayna xalqına yardım etmək istəyir. Bu xüsusda müxtəlif böyük miqyaslı forumlar təşkil edir və burada Ukraynaya xüsusi meydan yaradır, bu cür forumlarda Rusiya əleyhinə sərt mövqələr ortaya qoyulur, Rusiya işğalçı elan edilir: "Digər tərəfdən, Ukrayna prezidenti Zelenskinin Ermənistan səfərinə də dair fikirlər bildirilir. Bununla yanaşı, İsveçrədə keçirilməsi planlaşdırılan global sülh sammitinə Azərbaycan liderinə də dəvət göndəriləcəyi bildirilir. Bu forumda iştirak etməkdən öncə yəqin ki, düşünmək və hazırkı vəziyyəti dəyərləndirmək, analiz etmək tələb olunur. Forumda iştirak edən dövlətlər Rusiyaya hədəfə alacaq, tənqid edəcəklər, Ukraynaya siyasi, mənəvi dəstək olacaqlar. Rusiya da məhz bu forumda iştirak edən dövlətləri nəzərə alacaq, onlara qarşı müəyyən tədbirlər həyata keçirməyə başlayacaq. Biz Rusiya ilə həmsərhəd dövlətlik, Rusiya ilə Azərbaycan arasında imzalanmış "Müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyət haqqında Bəyanname" qüvvədədir. Adıçəkilən forumda iştirak etmək Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinə zədə vura bilər. İştirakı Rusiya öz bildiyi kimi qəbul edəcək. Ona görə də, məncə, bu məsələdə ciddi götür-qoy edilərək son qərar veriləcək".

□ **Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

“Ermənistan bilməlidir ki, yeganə yol Azərbaycanın bütün şərtlərini qəbul etmək və Azərbaycana qarşı ərazi iddialarından əl çəkməkdir”.

Bu fikirləri Prezident İlham Əliyev fevralın 26-da Xocalı rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşündə deyib.

Dövlət başçısı bildirib: “Ermənistan və onun havadarları hesab edirdilər ki, onları heç kim cəzalandırmayacaq. Onlar səhv etmişdilər, bu gün də səhv edirlər. Yeni yiyə axtarışında olan, onun-bunun qucağına sığınan Ermənistan bilməlidir ki, yeganə yol Azərbaycanın bütün şərtlərini qəbul etmək və Azərbaycana qarşı ərazi iddialarından əl çəkməkdir”.

Erməni kilsəsi isə Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının olduğu konstitusiyanın dəyişdirilməsinə qarşı çıxıb. Apostol Kilsəsinin (EAK) Ali Ruhani Şurası baş nazir Nikol Paşinyanın yeni konstitusiyanın qəbulu təşəbbüsünü son dərəcə şübhəli hesab edib.

Bütün ermənilərin katolikosu II Qareginin rəhbərlik etdiyi Ali Ruhani Şuranın genişləndirilmiş iclasında qeyd olunub ki, Ermənistanın müxtəlif yüksək vəzifəli şəxslərinin, eləcə də Azərbaycan prezidentinin tezisləri yalnız yeni konstitusiyanın qəbulu ilə bağlı mövcud şübhələri dərinləşdirir.

“Ermənistan Respublikası Konstitusiyasının əsasını xalqımızın milli-mənəvi həyatının, xatirələrinin və əziz keçmişinin hadisələrinin, milli arzu və arzularımızın rəmzləri təşkil etdiyi vurğulayan şura üzvləri bu dəyərləri ictimai müzakirələrdə, xüsusən də yeni konstitusiyanın qəbulu kontekstində alçalmaq və ya görməməzlikdən gəlmək”, - bəyanatda deyilir.

İyerarxlar hesab edirdilər ki, ölkənin yeni konstitusiyasının qəbulu təşəbbüsü çox şübhəlidir, xüsusən də Ermənistanın ictimai dairələrində bunun xarici təzyiqin nəticəsi kimi qəbul edildiyini nəzərə alsaq.

Bundan əvvəl Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan İrəvanın Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatında (KTMT) iştirakını dayandırdığını bildirib. Ermənistan Təhlükəsizlik Şurası isə Qərblə təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığı gücləndirməyə ümid etdiklərini bildirmişdi.

Göründüyü kimi, erməni kilsəsi hər zaman olduğu kimi, radikal millətçiliyini və faşizm təbliğatını davam etdirir. Son zamanlar erməni din xadimlərinin davranışlarını nəzərdən keçirərək görürük ki, erməni kilsəsi Ermənistanın qonşuları ilə sülh sazişi imzalanmasını istəmir və dini zəminə xalqlararası qarşıdurmanın yaranmasına çalışır. Qarabağ münaqişəsinin davam etdiyi otuz il ərzində də erməni kilsəsinin mövqeyi dəima bu münaqişəni dinlərin toqquşması, xristianların sıxışdırılması və dini zəminə münaqişənin daha da dərinləşdirilməsindən ibarət olub.

Kilsə indi də konstitusiyaya düzəlişinə qarşı

Bütün ermənilərin katolikosu II Qareginin rəhbərlik etdiyi Ali Ruhani Şurası Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının yer aldığı əsas qanunda dəyişiklik olmasına qarşıdır

Sabiq maliyyə naziri, iqtisadçı alim Fikrət Yusifov erməni iqtidarının aqlını itirdiyini, yenə də əvvəlki oyunu oynadığını qeyd etdi: “Ermənistan bölgədə çox təhlükəli oyun oynamağa qalxıb. Mən dəfələrlə bu barədə yazmışam və demişəm - Ermənistan hakimiyyəti bu gün Ermənistanda yaşayan ermənilərə vaxt ilə separatçılardan Qarabağdakı erməni əhaliyə yaşatdıqlarını yaşadır. Separatçılar da xarici havadarlarına arxalanaraq erməniləri aldadırdılar ki, qorxmayın, sonda biz qalib gələcəyik. Və sonda da onları aldadıb bir neçə gün ərzində Qarabağdan tam çıxartdılar. Ümid edirdilər ki, havadarları Qarabağdan çıxmış erməniləri bir qədər sonra geriye qaytarıb, onlara müstəqillik statusu alacaqlar. Nəticədə ip də getdi, it də getdi. İndi Ermənistan hakimiyyəti aqlını tam itirmiş bir vəziyyətdə eyni oyunu oynayır. Baxın, bölgədə hansı ölkə Qərbin Ermənistanla hərbi yardımını dəstəkləyir? Azərbaycan, Rusiya, Türkiyə, İran bunun tam əleyhinədir. Heç Gürcüstan da ona qarşı həmişə torpaq iddiaları ilə çıxış edən təcavüzkar Ermənistanın hərbi gücünün artmasını istəmir. Ermənistanın bir dövlət kimi süni nəfəslik aparatının düyməsi Rusiyanın əlindədir. Belə bir durumda, tarix boyu erməni zəhnini böyük Ermənistan xülyası ilə zəhərləməklə məşğul olmuş erməni kilsəsinin qızıqırdıcı çağırışlarını eşitmək bu dövlətiyi gerçəkədən ucuruma aparır. Rusiya Ermənistanın bu şıltaqlığına

nə qədər dözsə də, bu dözümlü dağarcığının bir gün yırtılacağı aşkardır. O halda Ermənistan havadarları ilə birlikdə Cənubi Qafqazda havadan asılmış bir durumda qalacaq.

İkinci Qarabağ savaşında tam məğlub olmuş Ermənistanın çıxış yolu Azərbaycanın bütün şərtlərini qəbul edib, onunla sülh müqaviləsi bağlamaqdan keçir. Ermənistanın bu bölgədə bir dövlət kimi həyat yolu Azərbaycan və Türkiyədən keçir. Lakin görünən budur ki, ermənilər 44 günlük müharibədəki bu qədər ağır məğlubiyyətdən dərs çıxara bilmədilər. Azərbaycanlıların bir yaxşı deyimi var, sirkə nə qədər tünd olarsa, öz qabını çatlada. Görünən budur ki, erməni sirkəsi tündləşərək Qarabağ çəlləyini necə çatlatdısa, eyni uğurla da Ermənistan çəlləyini çatladacaq”.

Deputat Azər Badamov Paşinyanın hələ də sülhdən uzaq olduğunu söylədi: “Paşinyanın siyasi portretini açıqlasaq görürük ki, onu sabit fikri olmayan, qərarları tez-tez dəyişən, cəsarətsiz, öz mövqeyini ifadə edib onu həyata keçirə bilməyən, ikiüzlü və qətiyyətsiz dövlət rəhbəri kimi xarakterizə edə bilərik. Belə bir dövlət başçısı ilə regional və beynəlxalq məsələləri müzakirə edib bir nəticəyə nail olmaq mümkün olmur. Paşinyanın rəhbərlik etdiyi qısa tarix onun portretinin bütün cizgilərini reallıqda sübuta yetirib. Belə ki, İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra imzalanmış üçtərəfli bəyanatın icrasından başlayaraq bu günə qədər davam edən proseslərdə Paşinyan öz sözünün sa-

hibi olmayan bir şəxs olduğunu təsdiq edir. Azərbaycan üçtərəfli bəyanatın şərtlərini 9-cu bənd istisna olmaqla, qalan bütün bəndləri özü icra etdirdi. Ölkəmiz keçən ilin sentyabrında keçirdiyi lokal xarakterli antiterror tədbirlərindən sonra regionun reallıqlarını kökündən dəyişdi. Bu gün dikte edən tərəf Azərbaycandır. Paşinyan vaxtaşırı olaraq Azərbaycanın dikte etdiyi şərtləri qəbul etməyin vacib olduğunu açıqlasa da, sonra özünün dediyi sözlərin tamamilə əksini edir. Bir müddət əvvəl Paşinyan Ermənistanın konstitusiyası ilə gələcəyə gedə bilməyəcəyini və yenidən yazılmalı olduğunu bildirmişdi. Amma kilsənin təzyiqi Paşinyanı yenə də öz sözündən daşındırtdığını göstərir. Ermənistanda kilsə siyasi proseslərə qarşır və regionda sülhün yaranmasına qarşı çıxır. Erməni kilsəsi əsrlər boyu özünün düşmənçilik siyasətini yürütmüş, erməniləri müharibə və soyqırımlar törətməyə təhrik etmişdi. Bu gün regionda reallıqlar dəyişsə də, təəssüf ki, erməni kilsəsinin baxışları dəyişilmir. Belə ki, kilsə özlərinin köhnə düşmənçilik ideyalarından əl çəkmir və konstitusiyasının dəyişdirilməsini xalqın milli-mənəvi həyatının, xatirələrinin və əziz keçmişinin hadisələrinin, milli arzu və arzularının rəmzlərinin dəyişdirilməsi olacağını bildirərək ona qarşı çıxdığını ifadə edir. Paşinyanın son ifadələri onun sülhdən uzaq olduğunu göstərir. O, həm də Qərbin planlarının icraçısıdır. Ona görə də, hər vasitə ilə Rusiyadan keçirə bilməyən, ikiüzlü və qətiyyətsiz dövlət rəhbəri kimi xarakterizə edə bilərik. Belə bir dövlət başçısı ilə regional və beynəlxalq məsələləri müzakirə edib bir nəticəyə nail olmaq mümkün olmur. Paşinyanın rəhbərlik etdiyi qısa tarix onun portretinin bütün cizgilərini reallıqda sübuta yetirib. Belə ki, İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra imzalanmış üçtərəfli bəyanatın icrasından başlayaraq bu günə qədər davam edən proseslərdə Paşinyan öz sözünün sa-

□ **Cavanşir ABBASLI**
“Yeni Müsavat”

Prezidentin xəbərdarlığı, Ermənistan son şans...

İrəvan bu mesajdan dərs çıxaracaqmı?

Fevralın 26-da Prezident İlham Əliyev Xocalı şəhərində çıxışı zamanı Ermənistanla növbəti dəfə mesaj verib. “Yeni yiyə axtarışında olan, onun-bunun qucağına sığınan Ermənistan bilməlidir ki, yeganə yol Azərbaycanın bütün şərtlərini qəbul etmək və Azərbaycana qarşı ərazi iddialarından əl çəkməkdir”, - Prezident vurğulayıb.

Ermənistan bu mesajdan dərs çıxaracaqmı?

Milli Məclisin komitə sədri Musa Quliyev bildirib ki, Prezident İlham Əliyev İrəvana növbəti dəfə xəbərdarlıq edib:

“Prezidentin “Ermənistan bilməlidir ki, yeganə yol Azərbaycanın bütün şərtlərini qəbul etmək və Azərbaycana qarşı ərazi iddialarından əl çəkməkdir” sözləri heç şübhəsiz ki, Ermənistan siyasətinin menyusuna fiksirləşmək üçün əlavə olunacaq. Şübhəsiz ki, Ermənistanda da artıq dərk etməyə başlayıblar ki, onlar Azərbaycanın şərtlərini qəbul etməlidirlər. Çünki bu şərtlər həm ədalətli, həm də beynəlxalq hüquq normalarına uyğundur. Ermənistanda hakimiyyətdə olan Nikol Paşinyanın iradəsinin zəif olması, yerlərdə dayaqlarının zəif olması, Fransa və digər imperialist dövlətlərinin ona və hökumətinə çox ciddi təsiri konkret qərar qəbul etməyinə imkan vermir. Paşinyan, yaxud qeyrisi fərq etmir, hamısı anlamalıdır ki, onların qatırı artıq gedib. Onlar yalnız Azərbaycanın şərtləri daxilində hərəkət edə biləcəklər. Çox inanıram ki, biz bu il sülh müqaviləsinin imzalanmasının və münasibətlərin normalaşmasının şahidi olacağıq”. (Modern.az-a).

Milli Məclisin deputatı Naqif Həmzəyev Prezident İlham Əliyevin Xocalıdan növbəti dəfə Ermənistanla səsəlməsinin diqqətçəkən olduğunu söyləyib:

“Prezident Laçın sakinləri ilə görüşü zamanı da keçmiş separatçılara və Ermənistanla çağırış etmişdi. Lakin onlar bu çağırışa məhəl qoymadılar. Nəticə isə bəllidir. Məhz sentyabr ayında antiterror tədbirləri keçirildi və şüükürlə olsun ki, Azərbaycan öz suverenliyini bərpa etdi.

Dövlət başçımız dünən azərbaycanlılara, bəşəriyyəte qarşı törədilmiş ən ağır soyqırımının törədildiyi ərazidən mesaj verərək Ermənistanı haqq yoluna gəlməyə, Azərbaycanın bütün şərtlərinə əməl etməyə, ölkəmizin ərazilərinə qarşı iddialardan əl çəkməyə çağırırdı. Ermənistan bu mesajı diqqətə almalı və onu dəfələrlə dinləməlidir”.

N.Həmzəyev vurğulayıb ki, prosesi ən az itki ilə arxada qoymaq üçün Ermənistanla əlavə şans yaranıb: “Vaxt keçmədən Ermənistan konstitusiyasına dəyişiklik etməli, Azərbaycana və Türkiyəyə qarşı ərazi iddialarından əl çəkməlidir. Şərqi Zəngəzurla Naxçıvan arasında quru əlaqələrinin yaradılmasını təmin etməli, Zəngəzur dəhlizi işə düşməli, 8 kəndimiz geri qaytarılmalıdır. Bu işlər həyata keçəcəyi təqdirdə Ermənistan öz həyatına rahat davam edə və inkişaf yolunu tuta bilər. Ona əməl etmək və ən az itki ilə prosesi arxada qoymaq üçün Ermənistanla əlavə şans yaranıb. Ermənistan şansını düzgün dəyərləndirməlidir”.

□ **“Yeni Müsavat”**

Son günlər Azərbaycan məktəblərində baş verən qanunsuzluqları əks etdirən video və audioyazıların ard-arda ictimailəşdirilməsi diqqəti yenidən təhsil sektoruna yönəldib.

"Yeni Sabah" bu məsələ ilə bağlı ilgincliklər əldə edib. Məlumatlı şəxslərdən biri sayta deyib ki, Azərbaycan məktəblərində baş vermiş özbaşınalıqları əks etdirən videogörüntülər birdən ortaya çıxmıyıb. Onun sözlərinə görə, hadisə xüsusi ictimai əhəmiyyət kəsb etsə də, əslində məsələnin mahiyyətində siyasi motivlər dayanır. "Mənənin dediyinə görə, məlum videogörüntülərin ortaya çıxması hakimiyyətdaxili mübarizənin nəticəsidir və məqsəd Elm və Təhsil Nazirliyinin mövcud rəhbərliyini cəmiyyət arasında nüfuzdan salmaq və onların mövqelərini zəiflətməkdir".

Xatırladaq ki, ötən həftə "Yeni Müsavat" bu mövzuya toxunaraq "Təhsildə "qarışqadan fil düzəldənlər" kimlərdir?" serlovheli yazı dərc etmişdi.

Milli Məclisin deputatı Fazil Mustafa dedi ki, bu məsələ ilə bağlı müəyyən izlər axtarmaq olar: "Sanki kimlərsə bunu məqsədli şəkildə edir. Amma real vəziyyət budur ki, məktəblərdə doğrudan da ciddi problemlər var. Bunların həlli istiqamətində addımlar atılmır. Neqativ proseslər də diqqət mərkəzinə gəlir. Bu da səbəbsiz deyil. Nə qədər neqativ videolar paylaşılıb, amma real vəziyyət də xoşagələndir. Bu bəhanə həm də iz itirmə bəhanəsidir. Sanki gözəl işləyirlər, bunlara kənardan kiməsə mane olur. Gözəl işlərin müəyyən nəticələri olmalıdır. Məktəb elə bir yerdir ki, burada heç nəyi gizlətmək mümkün deyil. Müəllimlərin əksər hissəsi bu cür təyinatlardan

Nazir Emin Əmrullayev

kimlərin hədəfindədir?

Ekspert: "Xarici xüsusi xidmət orqanlarında çalışanlar var ki, təhsillə bağlı neqativləri toplayır və..."

sa faktlar varsa ki, qəsdən nazirliyə qarşı videolar çəkilib yayılır, bunları da ifşa etmək lazımdır".

Təhsil eksperti Kamran Əsədov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, hazırda ölkənin 4432 orta məktəbində 1.6 milyon şagird təhsil alır. Həmçinin Azərbaycanın

nin, direktorunun problemini deyir. Bununla bağlı iş də gedir. Mən yenə də deyirəm, təhsil sistemində çatışmazlıqlar var, bunun səbəbi bizim təhsilə yanaşmamızla bağlıdır. Ölkənin təhsilinin səviyyəsi və vəziyyəti insanların intellektual səviyyəsindən artıq deyil. Bizim cəmiyyətimiz nədirsə, təhsil

Azer Qaziyev

Rüşvət alan məktəb direktoru işdən qovuldu

Məktəblərdə yoxlamalar başlayıb

Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyi təhsil müəssisələrində monitorinqlərə başlayıb. Bu barədə agentlikdən xəbər verilib. Məlumatla görə, monitorinqlərin məqsədi təhsil müəssisələrində əmək fəaliyyətində yol verilən nöqsan, hüquqpozmalara aşkarlanması, qarşısının alınması və aradan qaldırılması ilə bağlı müvafiq tədbirlərin görülməsidir.

Mingəçevir şəhər 4 nömrəli tam orta məktəbin direktoru Azer Qaziyevin müəllimlərdən dərslər saatlarına görə rüşvət alması barədə yayılan görüntülərlə bağlı araşdırma aparılıb.

Bu barədə Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin məlumatında bildirilib.

Araşdırmanın nəticəsinə əsasən, əmək fəaliyyətində yol verdiyi hüquqpozma və kobud nöqsana görə məktəbin direktoru Azer Qaziyev Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru Eşqi Bağirovun müvafiq əmrinə əsasən işdən azad edilib.

Məlumatlı şəxs fikrini əsaslandırmaq üçün diqqəti məlum videogörüntülərin çəkildiyi tarixə yönəldib. Bildirib ki, bütövlükdə ölkə təhsilindəki acınacaqlı vəziyyəti əks etdirən sözügedən görüntülərin çoxu əvvəlki dövərə aiddir: "İqtidar daxilində Emin Əmrullayevə rəğbət bəsləməyən, onun hakim komandadan uzaqlaşmasını ürəkdən arzulayan adamlar var. Son vaxtlar ard-arda yayılan videogörüntülər onların "əl işi"dir. Bu videolar prezident seçkisindən əvvəl çəkilib. Hakimiyyətdəki rəqibləri prezident seçkisindən sonra Emin Əmrullayevin postu ilə vidalaşacağını düşüncələr də, onların proqnozu doğrulmadı. Bundan sonra "düyməyə basıldı". Sonda mənbə sayta Azərbaycan məktəblərində hökm sürən acınacaqlı durumu əks etdirən videogörüntülərin qarşıdakı günlərdə də ortaya çıxacağını istisna etməyib.

gileylənirlər. Sertifikasiyanın özü ciddi bir problemdir. Belə də yaxşı niyyətlə hansısa ölkənin təcrübəsini gətirib tətbiq etmək istəyirlər. Amma bunun savadlı formada edildiyini düşünmürəm. Ola bilsin ki, kimlərsə hakimiyyət daxilində məqsədyönlü addımlar ata bilər. Bir var pozitiv olanı gözəndən salmağa çalışan, bir də var gözəndən düşmüş vəziyyətdə olanların nüfuzunu aşağı salasan. Məncə, təhsil məsələsinə daha ciddi yanaşılmalıdır, müzakirə olunmalıdır. Bizdə ən geriləyən sahə təhsildir. Normal universitet, ibtidai məktəb modeli yaratmayınca, məktəbəqədər təhsil modeli yaratmayınca, danışmaq mənasızdır. Üstəlik, bağçaları da Elm və Təhsil Nazirliyinə verdik. Bağçadan ali məktəbə qədər sistemli bir təhsil və təlim verən bir məktəb modelini arzuladığımız şəkildə qurmağı bacarmalıyıq. Əgər bunu etməsək, gələcəyimiz xoşagəlməyən vəziyyətdə ola bilər. Əgər hansı-

orta ümumtəhsil və peşə müəssisələrində 70 mindən çox təhsil alan var: "Bizim ali və orta məktəblərimizdə dərslər deyənlərimizin sayı 220 mindən çoxdur. Bu rəqəmlər onu deyir ki, təhsil ölkədə özünü ən çox birləşdirən bir sahədir. Bu gün hər gün təhsil prosesində 2 milyondan çox insan iştirak edir. Əlbəttə, burada hər bir hadisənin baş verməsini gözləmək mümkündür. Təhsil ona görə hər kəsin danışa bildiyi bir sahədir ki, hər kəs bu prosesin içindədir. Ölkənin bütün sahələrində xidmət sektorlarında neqativ hallar hər gün baş verə bilər. Təhsil isə hər birindən fərqli olaraq insanların formalaşdırıcı bir sahədir. Müəllimlik ona görə müqəddəsdir ki, onlar heç nədən nə isə yarıdılar. Təbii ki, burada qüsurlar olacaq. Çünki təhsil alanlar və təhsil verənlər eyni deyil. Azərbaycan təhsil sistemi ilk dəfədir ki, problemləri görür, bilir və bunu etiraf edir. Etiraf edək ki, ilk dəfə olaraq elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev müəllimi-

silimiz də odur. Çünki təhsil prosesinin iştirakçıları eyni cəmiyyətin üzvləridir. Onlar ailədən çıxan şəxslərdir. Bu ailədə böyüyənlərdir. Əlbəttə, onlar evdə nə görürlərsə, gördüklərini məktəblərdə tətbiq edirlər. Bilirsiniz, təhsil sistemində şagirdlərin iştirakı ilə neqativlər pandemiyaadan sonra daha da artmağa başladı. Bunun səbəbi odur ki, onlayn şəkildə dərslərin təşkili üçün uşaqlara telefon, kompüter verdik. Amma verdiyimizi yoxlamadıq. Onlar həmin resurslarda öz yaşlarına uyğun olmayan, psixologiyalarına uyğun olmayan informasiyalar aldılar, videolar izlədilər. Orada gördükləri, qadağan olunan hərəkətləri məktəblərdə tətbiq etməyə başladılar. Son dövrə baş verən hadisələrə baxsaq, hamısı hansısa xarici seriallarda baş verən eyni hallardır. Əlbəttə, biz məktəblərdə şəxsiyyət yetişdiririk, amma etiraf edək ki, bizim o istiqamətdə problemlərimiz var. Çünki məktəbdə şagirdlə işləmək üçün vaxt, bir resurs yox-

dur. Şagirdlər hər gün dərslərə gəlirlər, dərslərdə fənləri öyrənirlər və çıxıb gedirlər. Müəllimin şagirdlə işləməsi üçün vaxtı yoxdur. Şagirdlər dərslərində ancaq dərslər alıb gedirlər. Ona görə də bu cür hadisələrin baş verməsi qaçılmazdır, bu olacaq da".

Ekspert əlavə etdi ki, hansısa mərkəz var, təhsil sahəsində neqativ informasiyaları toplayır: "Özü də bunu ödənişli əsaslarla edirlər, həmin mərkəz müəyyən vaxtlarda Elm və Təhsil Nazirliyinə təzyiq etməkdən ötrü o məlumatları mediaya, sosial şəbəkələrə ötürür. Elm və Təhsil Nazirliyindən istədiyini ala bilməyən şəxslər bu addımları atırlar. Bunu edənlərin məqsədi odur ki, nazirliyə təsir göstərərək, özlərinin hansısa xahişlərini yerinə yetirə bilsinlər. Bu faktları ortaya çıxaranların məqsədi heç də təhsildə uğurlu nəticəyə nail olmaq

deyil. Amma bu da effektiv olmur. Çünki Emin Əmrullayev yeganə nazirdir ki, bu neqativləri özü deyir. Problemləri inkar etmir. Azərbaycanda son illər təhsilin təşkilatlanması ilə bağlı işlər görə bilirik. Kadr islahatlarından tutmuş normativ hüquqi aktlara qədər dəyişikliklər ciddi şəkildə var. Fikrimcə, kimlərsə Emin müəllimin işdən azad olunmasında maraqlıdır. Amma bunun özünü doğrultma ehtimalı yoxdur. Ölkə başçısı da bütün olanları görür. Dövlətçiliyə xidmət var. Elm və Təhsil Nazirliyi dövlətçiliyə yaxından xidmət edir. Bəzilər təhsil sahəsində neqativlərin olmasında maraqlıdır. Hətta xarici xüsusi orqanlarda çalışırlar, ölkədə sosial, iqtisadi, siyasi vəziyyətlə bağlı müəyyən məlumatlar çatdırırlar".

□ **Afaq MİRAYIQ, "Yeni Müsavat"**

"Azərbaycanda uşaqlar ailələr üçün müavinət və eləcə də digər güzəştlər beşdən çox uşağı olan qadınlara şamil olunur. Hazırda beşdən çox uşağı olan qadınlara sosial müavinətin aylıq məbləği hər uşaq üçün 105 manatdır. Bu o deməkdir ki, hazırda ailədə 18 yaşına çatmamış 6 uşaq varsa, həmin ailəyə aylıq 630 manat (hər uşaq üçün 105 manat) müavinət ödənilir. Eyni zamanda proporsional olaraq çoxuşaqlı ailələrdə qadınlar daha tez pensiyəyə çıxmaq hüququ əldə edirlər.

Bakupost.az xəbər verir ki, bu sözləri deputat Vüqar Bayramov deyib.

O qeyd edib ki, çoxuşaqlı ailələrin daha yaxından dəstəklənməsi təqdirəlayiqdir: "Azərbaycan təbii artıma malik olan ölkələrdən olsa da belə təşviqedicə metodlar ilə bu tendensiyanın qorunub saxlanması çox vacibdir. Bununla yanaşı, çoxuşaqlı ailələrin sayına yenidən baxılması və dəyişdirilməsi məqsədəuyğundur. Belə ki, keçmiş ittifaq dağılandan sonra çox uşaqlı ailələrin sayında kəskin azalmalar müşahidə edilməkdədir. Bu isə "çoxuşaqlı ailə" anlayışına yenidən baxılmasını zəruri edir. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, sonuncu siyahıya almada 2 milyon 293 min ailə qeydiyyatdan keçib. 1 mil-

Üçdən çox uşağı olan ailələrə müavinət verilsin - təklif

Hazırda 110 min ailədə 4 və daha çox uşaq var

yon 347 min ailədə isə 18 yaşadək uşaqlar var. Say baxımından 2 uşaqlı ailələr üstünlük təşkil edir: 557 min ailə. 6 və daha çox uşağı olan ailələrin sayı isə 16 min 169-dır. 9 332 ailədə altı, 3 565 ailədə yeddi, 1 748 ailədə səkkiz, 1 524 ailədə isə doqquz və daha çox uşaq var. Göründüyü kimi, 6 və daha çox uşağı olan ailələrin

sayı ölkə üzrə ümumi ailələrin sayı ilə müqayisədə xeyli azdır".

Deputatın sözlərinə görə, bu baxımdan 3-dən çox uşağı olan ailələrə müavinətin verilməsi və pensiya yaşında güzəştin edilməsi baş verərsə, bu, daha çox ailəni əhatə edə bilər. Hazırda 110 min ailədə 4 və daha çox uşaq var: "Bu isə o

deməkdir ki, çoxuşaqlı ailə anlayışına yeni yanaşma olduğu halda 110 min ailə bu növ müavinətdən faydalana bilər. Bu baxımdan, 3-dən çox uşağı olan ailələrə müavinətin verilməsi və pensiya yaşında güzəştin edilməsinin maliyyə yükünün hesablanması və buna uyğun qərarın verilməsi məqsədəuyğun olardı".

Yaşayış binalarının 1-ci mərtəbəsində restoran?!

Bu cür obyektlərdə təhlükəsizlik qaydalarına əməl olunmur

Bakıda yaşayış binalarının zirzəmilərində, birinci mərtəbələrində, yaxud binaların həyətinə iasə, xidmət obyektlərinin, mağazaların yaradılması halları geniş yayılıb.

Xüsusilə şəhərin mərkəzi hissəsində, metro stansiyaları yaxınlığında, faktiki olaraq, zirzəmi və birinci mərtəbələri belə obyektlərin məskəni olmayan bina qalmayıb. Nəinki yeni tikilən binalar, həmçinin sovet dövründən inşa edilən binalarda da zir-

zəmi və birinci mərtəbələr səs-küy və narahatlıq mənbəyi olan bu cür obyektlərə çevrilib. Onu da qeyd edək ki, bu cür obyektlərdə təhlükəsizlik qaydalarına əməl olunmur.

Belə ki, fevralın 23-də belə bir obyektə yanğın baş verib və üst mərtəbədəki yaşayış evlərinə ciddi ziyan dəyib.

Maraqlıdır, belə olan halda hansı təhlükəsizlik qaydalarına riayət edilməlidir?

Əmlak məsələləri üzrə

ekspert Mehman Məmmədov "Bakı-Xəbər"ə açıqlamasında bildirib ki, yaşayış binalarının zirzəmisinin iasə obyektinə kimi istifadə edilməsi düzgün deyil. Nəinki paytaxt, eləcə də bölgələrdə olan binaların zirzəmisini, birinci mərtəbələri qanunsuz müdaxilə edilib: "Əhalinin sıx məskunlaşdığı ərazilərdə kafe-restoran kimi səs-küylü obyektlərin yaradılmasına icazə verilməməlidir. Elə yerlər var ki, 3-4 binanın arasında böyük

restoran, şadlıq evi tikilib. Yaxud binanın altında restoranlar, çayxanalar açılıb. Belə obyektlər yaşayış binalarından müəyyən məsafədə olmalıdır. Təsəvvür edin, bir bina həm yaşayış binasıdır, həm ticarət mərkəzi, həm də gözəllik mərkəzi. Bu sahədə vahid bir standart yoxdur ki, yaşayış sahəsi olan yerdə digər infrastruktur ola bilməz. Bizdə elə binalar var ki, beşmərtəbə "xruşçovkadır", birinci mərtəbəsi yaşayış evi olub, indi onu hansısa obyektə, tutalım, restorana çeviriblər. İki mərtəbənin arasında nazik beton təbəqədir, aşağıdakı səs-küy ikinci mərtəbədə evin içindədir. Əsas məsələ təhlükəsizliklə bağlıdır.

Yaşayış binalarının zirzəmi qatının öz təyinatı var. Oradan qaz boruları, elektrik naqilləri izolyasiya edilmiş vəziyyətdə keçməlidir. Zirzəmilər həm də təxliyə və sığınacaq məqsədi daşıyır".

Ekspert hesab edir ki, bütün obyektlərin tikintisi və istifadəsi zamanı yanğın təhlükəsizliyi qaydalarına əməl edilməlidir. Obyektlər layihələndirilərkən də buna xüsusi diqqət ayrılmalı, layihə sənədlərində yanğın təhlükəsinə qarşı hansı işlər görüldüyü göstərilməlidir. Obyektin əlavə təxliyə planı, təxliyə çıxışı olmalıdır. Orada işləyəcək insanların təhlükəsiz şəraitdə çalışmaları üçün şərait yaradılmalıdır. Hər bir obyektə yanğınla mübarizə üçün xüsusi alətlər qoyulmalı, suyun daimiliyi təmin edilməlidir.

Q "Yeni Müsavat"

İtaliyalı rəsmilər Mingəçevirə nəyə gəlib?

Ötən ilin fevral ayında təməli qoyulan və gücünə görə müstəqillik dövründə tikilən ən böyük elektrik stansiyasında işlər davam edir. Mingəçevir şəhərində inşa edilən yeni elektrik stansiyasına artıq İtaliyanın "Ansaldo Energia" şirkəti tərəfindən istehsal olunan 2 ədəd turbin və 2 ədəd generator gətirilərək yerinə quraşdırılıb, 2 dəsti isə hazırda sifarişə uyğun olaraq İtaliyada yığılır və növbəti mərhələdə Azərbaycana göndəriləcək. O cümlədən stansiyanın qazan utilizatorları da artıq xüsusi texniki vasitələrlə gətirilərək ağır tonnaajlı kranlar vasitəsilə yerində quraşdırılır. Bu barədə "AzərEnerji"dən məlumat verilib.

Yeni elektrik stansiyada İtaliya istehsalı olan avadanlıqların quraşdırılması işlərinə, texniki vəziyyətinə baxış keçirmək üçün İtaliyanın Azərbaycandakı səfiri Klaudio Taffuri və "Ansaldo Energia" şirkətinin prezidenti Fabbriozio Fabbrinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Mingəçevirdə olub. "AzərEnerji"nin rəhbəri Baba Rzaevin iştirakı ilə qonaqlar tikinti ərazisinə, turbin və generatorlara baxış keçiriblər. Qeyd edək ki, 1280 meqavat gücündə yeni tikilən elektrik stansiyası ölkədə yaradılan bərpa olunan enerji mənbələrinin enerjisistmə inteqrasiyasının əks-təsirlərinin balanslaşdırılması, enerji istehsalında təbii qaza qənaət edilməsi, iqlim dəyişiklikləri ilə bağlı baş verən kəskinləşmənin qarşısının alınması, ətraf mühitin qorunması baxımından xüsusi əhəmiyyətə malikdir və bu stansiyanın "Azərbaycan" İES-in 7 və 8-ci bloklarına inteqrasiya edilməsi ilə ümumi güc 1880 meqavata çatdırılacaq ki, bununla da olduqca əlverişli nəticə əldə ediləcək. Belə ki, yeni tikilən elektrik stansiyasının util qazanlarından çıxan buxar "Azərbaycan" İES-in 7 və 8 sayılı buxar turbinlərinə verilərək bu bloklardan qaz yandırmaqla işləməsinə təmin ediləcək.

Yeni stansiyanın şərti yanacaq sərfiyyatı "Azərbaycan" İES-in digər blokları ilə müqayisədə hər kilovat saat üçün 120 qram azalmaqla 225 qram təşkil edəcək ki, bununla da illik 1,2 milyard metr kub təbii qaza qənaət ediləcək. Eyni zamanda elektrik stansiyasının faydalı iş əmsalı 55,5%-ə yüksələcək, ətraf mühitə atılan karbon qazının miqdarı 1,5 - 2 milyon ton azalacaq. Bütün bunlar isə 2024-cü ili "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edən Azərbaycan üçün olduqca vacib amildir.

Məktəbə avtomobillə gələn şagirdlərlə bağlı xəbərdarlıq

Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi valideynlərə çağırış edib. Qurumdan bildirilib ki, sürücülük hüququ olmayan, eləcə də yetkinlik yaşına çatmayan uşaqların sükən arxasında öyləşməsi ilə bağlı faktlara hələ də rast gəlinir.

"Zaman-zaman bəzi orta ümumtəhsil məktəblərində oxuyan yuxarı sinif şagirdlərinin məktəblərə avtomobillə gəlməsinə dair məlumatlar da eşidilir. Təhlükəsizliyin təmin olunması üçün yol polisi əməkdaşları tərəfindən təhsil müəssisələrində həm valideynlərlə, həm də məktəblilərlə tez-tez maarifləndirici tədbirlər keçirilsə də, yenə də azyaşlı uşaqların sükən arxasında keçməyə icazə verən valideynlərə rast gəlinir.

Bəzi valideynlər özləri övladlarına avtomobil idarə etməyi öyrətdiklərini, onların hər şeyə hazır olduqlarını zənn edib, amma yol hərəkəti qaydalarını bilməyən uşaqların ekstremal durumlarda aciz qalacaqlarını, məsələnin nə qədər ciddi olduğunu unudurlar.

Bir uşağın avtomobil sürmək həvəsi həm özünün, həm də valideynlərinin arzularını yarıda qoya bilər. Belə hallara qətiyyən yol vermək olmaz. Bu əməllər qanunla qadağan olunur, məsuliyyət yaradır və eyni zamanda bütün hərəkət iştirakçıları üçün ciddi təhlükə deməkdir. Bir daha valideynləri övladlarını nəzarətsiz qoymamağa çağırıq", - qurumdan bildirilib.

Dövlət Gömrük Komitəsinin statistikasına əsasən bu ilin yanvar ayında Azərbaycanın Avropa İttifaqı ölkələri ilə ümumi ticarətinin həcmi 905 milyon 931.97 min dollar təşkil edib. Bu həcm 728 milyon 294.32 min dolları Aİ-yə ixracın, 177 milyon 637.65 min dolları isə idxalın payına düşür. Beləliklə də yanvar ayında Azərbaycanın ümumi idxalında Avropa İttifaqı ölkələrinin payı 15,5 faiz, ümumi ixracdakı payı isə 39,5 faiz təşkil edib. Nəticədə ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə həm idxal, həm də ixracda Avropa İttifaqı ölkələrinin payı azalıb.

Müqayisə üçün qeyd edək ki, ötən ilin yanvar ayında Azərbaycanın ümumi idxalında Avropa İttifaqı ölkələrinin payı 27,1 faiz (382 milyon 772.78 min dollar), ümumi ixracdakı payı isə 55,16 (1 milyard 35 milyon 246.09 min dollar) olub. Onu da bildirək ki, yanvar ayında ümumi idxalın 28,1 faizi, ümumi ixracın isə 5,5 faizi MDB ölkələrinin payına düşüb. Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə MDB ölkələri ilə ticarətdə ciddi dəyişiklik olmayıb.

Maraqlıdır, Azərbaycanın Avropa ilə ticarət döviyyəsi niyə azalıb? Son aylar Avropanın təmsalında Azərbaycana münasibətdə sərgilənən qərəzli siyasətin ticarət döviyyəsinin azalması hansısa rol var mı?

Xatırladaq ki, 2023-cü ildə Azərbaycanın Avropa İttifaqı ölkələri ilə ticarət döviyyəsinin həcmi 24 milyard 821 milyon 895 min ABŞ dolları təşkil edib. İl ərzində Azərbaycandan Aİ ölkələrinə 21 milyard 821 milyon 611 min ABŞ dolları dəyərində ixrac, 3 milyard 84 min ABŞ dolları dəyərində idxal əməliyyatları həyata keçirilib. Hesabat dövründə Aİ ölkələrinin Azərbaycanın ümumi ixracında payı 64,4 faiz, ümumi idxalında payı isə 17,4 faiz təşkil edib. Bu dövrdə Azərbaycanın ən çox ticarət döviyyəsi ardıcıl olaraq İtaliya, Almaniya, Yunanistan, İspaniya və Çexiya ilə olub.

Gömrük Statistikasına nəzər salsaq, Aİ-yə azalan ixracda xam neftin payının həlledici olduğunu görmək olar. Belə ki, Dövlət Gömrük Komitəsinin statistikasına əsasən yanvar ayında Aİ-yə ümumi ixracımızda əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 306 milyon 951,77 min dollar azalma baş verib. Həmin ay Azərbaycandan 10 ölkəyə 863 milyon 453,89 min dollarlıq 1 milyon 462 min 278,29 ton neftin cəmi 238 milyon 287,10 min dollarlıq 394 min 463,38 tonunu İtaliya, Portuqaliya və İspaniyaya satmışıq. Bu isə o deməkdir ki, yalnız xam neft üzrə

Avropa Birliyi ilə ticarətimizdə ciddi azalma - səbəb siyasətdir, yoxsa?

Əsas azalma neft ixracındadır, bir neçə ölkə Fransa ilə həmrəylik nümayiş etdirib

birinci olan İtaliyanı əvvəl ikinci olan İsrail əvəz edib. Ay ərzində Azərbaycandan İsrailə 296 milyon 946,74 min ABŞ dolları dəyərində 523 min 553,89 ton neft ixrac edilib. Neft ixracında ikinci yerin sahibi Tailand olub. Hesabat dövründə bu ölkəyə 115 milyon 322,09 min dollar dəyərində 189 min 175,53 ton neft ixrac edilib.

Həmişə Azərbaycanın neft ixracı üzrə siyahısında birinci yeri tutan İtaliya isə üçüncü pilləyə düşüb: yanvar ayında bu ölkəyə 110 milyon 546,51 min dollar dəyərində 179 min 236,62 ton neft ixrac edilib.

Beləliklə, ötən ilin yanvarında ixrac etdiyimiz 1 milyard 397 milyon 747,32 min dollarlıq 2 milyon 246 min 118,56 ton neftin 939 milyon 139,36 min dollarlıq 1 milyon 502 min 370,55 tonunu Aİ ölkələrinə satmışıq. Bunlar İtaliya, Almaniya, Çexiya, İrlandiya, Rumıniya, Avstriya, Yunanistan və İspaniya idi.

Bu ilin yanvarında isə ixrac olunan 863 milyon 453,89 min dollarlıq 1 462 278,29 ton neftin cəmi 238 milyon 287,10 min dollarlıq 394 min 463,38 tonunu İtaliya, Portuqaliya və İspaniyaya satmışıq. Bu isə o deməkdir ki, yalnız xam neft üzrə

Aİ-yə ixracımızda 700 milyon 852,26 min dollarlıq azalma var. Bu azalmanın bir hissəsini təbii qaz ixracındakı artım kompensasiya edib. Lakin maraqlı fakt budur ki, gömrük statistikasına əsaslandıqda, bu il Almaniyaya, Çexiyaya, İrlandiyaya, Rumıniya, Avstriya və Yunanıstanın Azərbaycandan, ümumiyyətlə, neft almadığını görmək olur. Bunu Avropada Azərbaycana qarşı düşmənin münasibətinin təzahürü kimi qiymətləndirmək mümkün deyil, çünki həmin ölkələrin bir çoxu dekabr ayında belə Bakı neftini rahatlıqla alırlar. Məsələn, Almaniya dekabrda Azərbaycandan 180 min 144,21 ton, Xorvatiya 83 min 463,26 ton, Rumıniya 59 min 543,12 ton, Yunanıstan 86 min 991,70 ton neft alıb. Ötən ilin payızında Azərbaycandan neft almasını dayandıran Aİ ölkələri Fransa, Avstriya, İrlandiya və Çexiya olub. Gömrük statistikasına bu ilin yanvarında Azərbaycandan İrlandiya, Xorvatiya, Kipr, Lüksemburqa sıfır, Çexiyaya cəmi 70 min dollarlıq ixrac qeydə alınıb.

Aİ-nin öz statistikasına əsasən, 2023-cü ildə birlik ölkələri Azərbaycandan son dörd ildə maksimum miqdarda - təxminən 20,3 milyon ton (illik artım 2,6 faiz) neft

idxal ediblər. Neft olunan neftin dəyəri 12,4 milyard avro qiymətləndirilir (illik azalma 18 faiz).

Keçən il Avropa İttifaqı ölkələri arasında Azərbaycandan ən böyük neft idxalçıların onluğuna İtaliya (6,8 milyard avro dəyərində 11,3 milyon ton), Çexiya (1,2 milyard avro dəyərində 2 milyon ton), İspaniya (875,2 milyon avro dəyərində 1,4 milyon ton), Almaniya (750,3 milyon avro dəyərində 1,2 milyon ton), Xorvatiya (699,2 milyon avro dəyərində 1,15 milyon ton), Portuqaliya (404,6 milyon avro dəyərində 631,3 min ton), İrlandiya (375,3 milyon avro dəyərində 617,3 min ton), Yunanıstan (309,4 milyon avro dəyərində 529,6 min ton), Avstriya (306,6 milyon avro dəyərində 498,7 min ton) və Rumıniya (262,2 milyon avro dəyərində 435,5 min ton) daxil olub.

2023-cü ilin nəticələrinə görə Azərbaycan Aİ-yə ən böyük neft ixracatçılarının onluğuna daxil olub. ABŞ (41,9 milyard avro dəyərində 67 milyon ton), Norveç (35,9 milyard avro dəyərində 53,6 milyon ton), Qazaxıstan (25,8 milyard avro dəyərində 44,2 milyon ton), Səudiyyə Ərəbistanı (20,4 milyard avro dəyərində 35,2 milyon ton), Liviya (20,7 mil-

yard avro dəyərində 34,8 milyon ton), İraq (17,9 milyard avro dəyərində 34,2 milyon ton), Nigeriya (17,9 milyard avro dəyərində 29,1 milyon ton), Böyük Britaniya (14,7 milyard avro dəyərində 24,1 milyon ton) və Rusiyadan (8,8 milyard avro dəyərində 20,4 milyon ton) sonra onuncu ən böyük təchizatçı olub.

Nəzərə almaq lazımdır ki, neft ixracına dair statistika baxımından DGK-nın məlumatı tam mənzərəni əks etdirmir. Belə ki, Energetika Nazirliyinin məlumatına əsasən, yanvar ayında xarici ölkələrə 2,1 milyon ton Azərbaycan nefti ixrac olunub. DGK-nın statistikasına isə yalnız gömrük orqanlarında rəsmiləşdirilməsi başa çatmış 1,5 milyon tona yaxın nefti əhatə edir. Bu baxımdan, neft ixracının daha yüksək həcmli əhatə etdiyini söyləmək, hətta Aİ ölkələrindən bir çoxuna satıldığını ehtimal etmək mümkündür. Bu sahədə real vəziyyəti yəqin ki, fevral ayının statistikasını açıqladıqdan sonra görə biləcəyik.

Aİ-nin statistikasına əsasən, 2023-cü ildə Avropa İttifaqı (Aİ) ölkələri - İtaliya, Yunanıstan və Bolqarıstan Azərbaycandan rekord həcmdə təbii qaz idxal ediblər - təxminən 492,9 min te-

racoul, 2022-ci ilə müqayisədə tədarük 2,5 faiz artıb. Neft olunan qazın dəyəri təxminən 6,2 milyard avro təşkil edib (illik azalma 2,5 dəfə).

Ötən ilin yekunlarına görə, Azərbaycan Aİ-yə ən böyük 5 boru kəməri ixracatçısı sırasına daxil olub, Əlcəzair (14,3 milyard avro dəyərində 1,1 milyon teracoul, Norveç (17,5 milyard avro dəyərində 958 min teracoul), Böyük Britaniya (11,3 milyard avro dəyərində 767,2 min teracoul) və Rusiyadan (7,8 milyard avro dəyərində 591,6 min teracoul) sonra ən böyük beşinci tədarükçü olub.

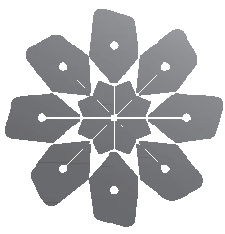
Azərbaycan 2023-cü ildə Bolqarıstana boru kəməri qazının tədarükünə görə birinci, İtaliya və Yunanıstana neft həcminə görə ikinci yerdədir.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Aİ ölkələrinə neft-qazdan əlavə çox az sayda məhsul ixrac edir. Onlardan biri meşə fındığıdır. Avropa İttifaqı (Aİ) ölkələri 2023-cü ildə Azərbaycandan 44,6 milyon avro dəyərində (azalma 23,2 faiz) 8,1 min tona yaxın qabığı təmizlənmiş meşə fındığı (azalma 19,9 faiz) idxal edib ("İnterfaks-Azərbaycan").

"Eurostat"-ın məlumatına əsasən, hesabat dövründə Azərbaycandan meşə fındığı idxal etmiş Aİ ölkələrinin ilk üçlüyünə Almaniya (23,4 milyon avro dəyərində (artım 64,1 faiz) 4,2 min ton (artım 71,4 faiz), İtaliya (14 milyon avro dəyərində (azalma 2,9 dəfə) 2,5 min ton (azalma 2,8 dəfə) və Polşa (2,7 milyon avro dəyərində (artım 95,6 faiz) 0,5 min ton (artım 81,8 faiz) daxil olub. Bundan əlavə, Çexiya, Estoniya, İspaniya, Fransa, Litva, Latviya, Polşa və Slovakiya Azərbaycandan kiçik həcmdə meşə fındığı idxal edib.

Azərbaycandan həmçinin Aİ ölkələrinə təyyarə yanacağı, azot gübrələri, az miqdarda meyvə şirəsi, pomidor və sair məhsullar ixrac olunur.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə “Böyük Qayıdış”

Bu gün işğaldan azad etdiyimiz Qarabağ torpaqlarımıza “Böyük Qayıdış” prosesi uğurla aparılmaqdadır. Fevralın 26-da Xocalı faciəsinin 32 illiyində soyqırım şəhidlərimiz həm də ilk dəfə azad edilmiş həmin ərazimizdə yad edildi.

Ali Baş Komandan İlham Əliyev fevralın 26-da Xocalı şəhərində Xocalı Soyqırımı Memorialının təməlini qoydu, rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşdü. Bu da “Qarabağ Böyük Qayıdış” prosesi istiqamətində atılmış növbəti ən uğurlu addımlardan biri kimi qəbul olunmaqdadır.

Dövlət başçımızın qayıdış yolunda Xocalıdan verdiyi mesajlar diqqətləri xüsusilə cəlb etdi.

2024-cü ildə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda keçmiş məcburi köçkünlərin qayıdacaqları yaşayış məntəqələrinin sayı 20-yə çatacaq. Bu barədə Prezident İlham Əliyev bəyan edib.

“Artıq beş yaşayış məntəqəsinə keçmiş köçkünlər qayıtmışlar. Bu il o yaşayış məntəqələrinin sayı 20-yə çatacaq”, - Ali Baş Komandan Xocalı rayonu ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüş zamanı deyib.

Prezident həmçinin qeyd

edib ki, bu il həm Xocalıda, həm də Xankəndidə artıq həyat bərpa ediləcək. Bundan başqa, tezliklə Malibeyli, Kərkicahan, Şuşanın Türşsu kəndləri də bərpa ediləcək.

“Ağdam şəhəri bərpa edilir və gələn il Ağdama da ilk köç başlanacaq, yeni quruculuq işləri geniş vüsət alıb”, - Əliyev vurğulayıb

Xocalıda yerləşən məktəbdə son tamamlanma işləri aparılır. Bu fikirləri isə elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev jurnalistlərə açıqlamasında deyib. Onun sözlərinə görə, yeni tədris ilində məktəbdə tədris prosesinin başlaması nəzərdə tutulur: “Məktəbdə təxminən 150-yə yaxın şagirdin təhsil alacağı gözlənilir. Ayrıca idman və akt zalı olacaq. Əhalinin köç prosesi müddətində yerli əhalinin sayına uyğun məktəbdə yer olacaq”.

Nazir onu da bildirib ki, iş-

“Biz Xocalıya qalib vətəndaşlar kimi qayıtdıq”

Elman Məmmədov: “Bu torpaqların əsl sahibləri bizlərik”

ğaldan azad olunan Kəlbəcər, Zəngilan və digər ərazilərdə də məktəblərin təmir-tikinti işləri davam edir.

E.Əmrullayev söyləyib ki, Xankəndidə yerləşən ümumtəhsil müəssisələri ilə bağlı müvafiq inventarlaşma işləri görülür: “Azad edilən bütün ərazilərdə tədris ocaqlarının uçotu aparılır, müxtəlif vəziyyətdə olan binalar var. Onların hər biri də öl-kənin tədris standartlarına uy-

ğunlaşdırılır”.

Xocalının keçmiş icra başçısı, hazırda isə deputatı olan Elman Məmmədov keçirdiyi hissləri “Yeni Müsavat”la bölüşdü: “Fevralın 26-da Xocalıda keçirilən tədbir tarixi bir hadisə idi. Cənab Prezidentin ora səfəri, bir qrup Xocalı sakini ilə keçirdiyi görüş, Xocalı şəhidlərinin xatirəsinə ucaldılacaq çox möhtəşəm bir abidə kompleksinin təməlinin qoyulması, oradan

Xankəndinə edilən səfər düşməne və onun havadarlarına çox ciddi bir mesaj idi. Azad olunmuş torpaqlarımızda, azad olunmuş Xocalımızda bərpa-quruculuq işləri gedir. Qanları yerdə qalmayan, döyüş meydanında qanları alınan şəhidlərimizin əziz xatirəsinə abidə ucaldılacaq. Başqa işlərin görülməsi də nəzərdə tutulur. Bu ondan xəbər verir ki, bu torpaqların əsl sahibləri bizlərik. Bununla dün-

yaya da bir mesaj verilir. O torpaqlara biz yenidən gəldik. Ulu Öndərimizin dediyi kimi, “bir qarış torpağımızı da işğal altında qoymayacağıq”. Cənab Prezident prezidentliyi-nin ilk günündən bu fikirləri səsləndirdi. Deyilən kimi də oldu. Hamımız bundan qürur duyuruq. Xalqımızın, millətimizin, dövlətimizin, bayrağımızın, gerbimizin, himnimizin üzərindən məğlub sözü silinib, əvəzində qalib sözü yazılıb. 32 il bundan öncə biz xocalılılar 4 il ermənilərlə üzbəüz döyüşlərdən sonra soyqırma məruz qaldıq, oranı məğlub olaraq tərk etdik. Amma indi biz Xocalıya qalib xocalılılar, qalib Azərbaycan vətəndaşları kimi qayıtdıq. Bundan böyük qürur, sevinc hissindən başqa nə ola bilər ki? Bir Xocalı sakini kimi ordumuza,

bu torpaqların azad olunmasında iştirak edən hər bir hərbiçimizə minnətdaram. Onları təbriyə edən Azərbaycan xalqına, dövlətimizə, ordumuza rəhbərlik edən Ali Baş Komandanımıza minnətdaram. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin. Onların bu gün ruhları şadıddır. Çünki onların uğrunda canlarını verdikləri torpaqlar, Vətən azaddır. Bundan gözəl olan başqa hiss keçirə bilmərik”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Cavanşir ABBASLI

Kanak xalqının Parisdən müstəqillik tələbi

Yeni Kaledoniyanın müstəqillik tərəfdarları bir araya gəldi

Fransanın paytaxtı Parisdəki “La Bourse du travail” Həmkarlar İttifaqı Mərkəzinin binasında Yeni Kaledoniyanın müstəqillik tərəfdarı olan kanak xalqının nümayəndəsi senator Rober Ksovinin, eləcə də Kanak və Sosialist Milli Azadlıq Cəbhəsinin (FLNKS) nümayəndə heyətinin iştirakı ilə “Kanak xalqı ilə həmrəylik toplantısı” adlı iclas keçirilib. (mənbə: Bakı-xeber.com)

İclas iştirakçılarının ilk tələbi fevralın 21-də Yeni Kaledoniyada polisə nümayişçilər arasında baş vermiş toqquşma nəticəsində saxlanılan 5 fəalın azad edilməsi olub.

Tədbirdə çıxış edən kanakın müstəqillik tərəfdarları Fransa hökumətinin onların səsini eşitməsini istədiklərini qeyd ediblər. Onlar həmçinin kanak xalqına məxsus torpaqların müstəmləkəyə çevrilməsindən 170 il və FLNKS-nin yaranmasından 40 il sonra Fransa hökumətinin bu xalqın gələcəyini sual altında qoyaraq, Yeni Kaledoniyanın - kanakların institusional gələcəyinə dair iki qanun layihəsini birtərəfli şəkildə irəli sürməsinə etirazlarını bildirirlər.

2021-ci ildə keçirilmiş müxtariyyətlə bağlı üçüncü referendumun nəticələri yekdilliklə şübhə altına alınıb. Yeni Kaledoniyanın müstəqillik tərəfdarları həmin referendumu COVID dövründəki qapanma şəraiti ilə əlaqədar təxirə salınmasını istəsələr də, Fransa dövləti prosesin keçirilməsini məcburi qaydada qəbul edərək və beləliklə, kanak xalqı bu referendumda iştirak edə bilməyib. Müstəqilliyin tərəfdarları bu referendumun nəticələrini tanımaq və onun şərtlərinin qəbul edilməz olmasının Beynəlxalq Ədalət

Məhkəməsi tərəfindən tanınması üçün FLNKS tərəfindən şikayət hazırlanıb. Kanaklar bildirirlər ki, bu gün Fransa hökuməti “demokratiya” adı altında əyalət seçkilərini təxirə salmaq və seçki orqanında dəyişiklik etmək istəyir. Məqsəd 30 ildən çoxdur başlanmış müstəmləkəsizləşdirmə prosesinə son qoymaq və kanak xalqının azlığa çevrilməsi ilə bağlı sübut edilmiş təcrübəni bərpa etməkdir. Bu, ərazinin yenidən müstəmləkəyə çevrilməsini və kanak xalqının milli azlığı olduğunu təşviq etmək üçün bir vasitədir. Döv-

lət bu iki qanun layihəsi ilə Numea Sazişini çox qısa müddət ərzində ləğv etmək istəyir. Fevralın 27-də əyalət seçkilərinin təxirə salınmasına dair dəyişiklikləri əks etdirən qanun layihəsi Senata, sonra Milli Assambleyaya təqdim ediləcək. Seçicilərin tərkibinin dəyişdirilməsi ilə bağlı ikinci qanun layihəsi isə mart ayından etibarən Senatda müzakirəyə çıxarılacaq. İyulun 1-də müstəqillik tərəfdarları ilə heç bir saziş bağlanmazsa, hökumət Versal Konqresini çağırmaqla güc yoluna əl atmaq niyyətindədir.

Toplantı iştirakçıları kanak xalqı ilə həmrəylik nümayiş etdirərək onların hüquqlarına, o cümlədən tam suverenlik əldə etmək istəyinə hörmət bəslənməsi üçün səfərbər olmağın vaxtının çatdığını vurğulayıblar. Diqqətə çatdırılıb ki, 1984-1988-ci illərdəki toqquşmalardan sonra Fransa dövləti ilə bəzi şərtləri konstitusiyada təsbit olunan kanak xalqı arasında kompromis 30 ildən çox davam edən dekolonizasiya və öz müqəddəratını təyinetmə prosesinin başlamasına imkan verib.

Bildirilib ki, bu gün hakimiyyət Numea Sazişinə son qoymaq üçün manevrlər edir. O, insanları 2022-ci ildə keçirilmiş üçüncü referendumun Fransanın tərkibində Yeni Kaledoniya üçün demokratik qərar qəbul etməyə imkan verdiyinə inandırmaq istəyir. Bu, müstəmləkə edilmiş xalqın öz ölkələrinin gələcəyi ilə bağlı qərar vermək kimi fundamental hüququna, habelə BMT-nin bununla bağlı qəbul etdiyi qətnamələrə məhəl qoymamaqdır. Eyni zamanda COVID-dən sonrakı qeyri-münasib mühit səbəbindən kanakların referendumu təxirə salınmasını xahiş etmələrini görməzdən gəlməkdir.

Həmçinin qeyd edilib ki, Makron və onun hökuməti üçün “milli maraq” Yeni Kaledoniyanın qəti olaraq fransız olmasıdır. Onların nəzərində bu, Hind-Sakit Okean kimi tanınmış və gətirdikə həlledici zonaya çevrilən regionda iqtisadi və strateji aktivliyi təmin edir. Hökumət bununla da neokolonial təbəbbürü və kanak xalqına hörmətsizliyi davam etdirməyə haqq qazandırır.

Tədbir iştirakçıları vurğulayıblar ki, Hind-Sakit Okean regionunda, habelə onun hüddurlarından kənarda dekolonizasiya prosesinin davam etdirilməsi və dərinləşməsi qətiyyən qəbul edilməzdir. Bu proseslər sosial bərabərsizliklərə qarşı, ölkənin inkişafı və sosial-demokratik tərəqqisi üçün mübarizənin prioritet istiqamətə çevrilməsinə səbəb olmalıdır. Eyni zamanda Yeni Kaledoniyanın yenidən müstəmləkə olması təkliflərinin əvəzinə, tərəfdaşlıq, müstəqillik təkliflərinə ciddi yanaşılmalıdır.

Diqqətə çatdırılıb ki, Fransada müstəmləkəçiliyi, demokratiyanı və xalqların öz müqəddəratını təyinetmə hüququnu müdafiə edən qüvvələrlə çətin mübarizədə kanak xalqının ətrafında toplaşmaq, onunla həmrəy olmaq lazımdır.

☐ “Yeni Müsavat”

KTMT oyunu: "Gedirsən, bəhanəsiz get..."

Rusiya İrəvanı bağışlayacaqmı?

Ermenistan-Rusiya münasibətləri son zamanlar gərginləşən templə davam edir. Bunun əsas səbəbi İrəvanın sürətlə Moskvadan uzaqlaşmasıdır. Tərəflər arasındakı gərginlik Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı (KTMT) ətrafında daha çox hiss olunur. Belə ki, Ermənistan KTMT-nin üzvü olmasına baxmayaraq, bu təşkilat daxilindəki fəaliyyətini faktiki olaraq dayandırır. ("Report").

Bu ölkənin baş naziri Nikol Paşinyan fevralın 24-də "France 24"-ə müsahibəsində Ermənistanın qurum daxilindəki fəaliyyətini dayandırıdığını bildirmişdi.

Rusiyanın Xarici İşlər Nazirliyi və Kremlin sözcüsü Dmitri Peskov bununla bağlı N.Paşinyandan izahat tələb etdi. Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko isə dedi ki, KTMT Ermənistansız çökəsi deyil.

Ermənistan parlamentinin spikeri Alen Simonyan bu məsələ ilə bağlı növbəti açıqlama verərək bildirdi ki, İrəvanın KTMT tədbirlərində iştirak etməməsi əslində münasibətlərin dondurulması deməkdir. O, bu açıqlaması ilə Ermənistanın KTMT ilə bağlı mövqeyini növbəti dəfə dilə gətirmiş oldu.

Rəsmi İrəvanın KTMT tədbirlərində iştirak etməməsi və bu qurumu boykot etməsi kiçik

görünə də, əslində kifayət qədər ciddi hadisədir. Məsələ burasındadır ki, Ermənistan KTMT üçün heç də həlledici aktor deyil. A.Lukaşenkonun dedi ki, KTMT Ermənistanı tərk etməyəcək. Amma bu, Ermənistanın Rusiyadan uzaqlaşmasının və Qərbə tərəf daha çox meyillənməsinin təzahürüdür. Maraqlıdır ki, Ermənistanın KTMT-dən uzaqlaşması istiqamətindəki addımlar bu dövlətin Qərb ölkələri, o cümlədən Fransa ilə yaxınlaşması, habelə təhlükəsizlik zəmanətlərindən şikayət etdiyi dövrə təsadüf edir.

Ermənistanın uzun müddət çetiri altında olduğu Rusiyadan

birdən-birə uzaqlaşması, böyük ehtimalla, Qərbin tələbidir. Fransa kimi dövlətlər Cənubi Qafqazda öz mövqelərini möhkəmləndirmək və Rusiyanın regiondakı mövqelərini zəiflətmək üçün Ermənistandan istifadə edirlər. Ağ Ev, Yelisey Sarayı Ermənistanı silahlandırmaqla, bu dövlətə maddi vəsait ayırmaqla onu şirnikləndirir, sonra da özlərindən asılı vəziyyətə salır.

Qərbin Şərqi Avropada etdiklərini yada sala; fərqli Qərb dövlətləri Ukraynanı şirnikləndirməklə bu dövləti başqa bir Slavyan xalqı olan Rusiya ilə üz-üzə qoydular. İndi isə Ukraynanın arxasından geri çəkirlər. Nə rəsmi Kiyevin, nə də Şərqi Avropanın taleyi Qərbi düşündürür.

Beləliklə, Qərb eyni ssenarini indi də Cənubi Qafqazda təkrarlamaq istəyir. Bu, əslində "işlənmiş kartdır". Amma N.Paşinyan bu oyunun qurbanına çevrilir.

Ermənistan yaqin ki, bundan sonra da Rusiyadan uzaqlaşmağa davam edəcək.

Moskva hələ ki prosesə təmkinli yanaşır. Çünki özünə arxayındır. Ermənistanda Rusiyanın tək cə 102-ci hərbi bazasının mövcudluğu N.Paşinyan hakimiyyəti üçün "Domokl qılıncı"dır.

Böyük ehtimalla, N.Paşinyan Qərbdən ciddi təhlükəsizlik təminatları alıb. Ona görə də asanlıqla Rusiya və KTMT əleyhinə çıxış edə bilər. Əlbəttə, rəsmi İrəvan birdən-birə KTMT-dən çıxmayacaq. Bu, çox riskli olar. Amma proses tədricən buna doğru gedir.

Ermənistanın KTMT-dən çıxması ilə Rusiya nə isə itirməyəcək. Amma bu, İrəvanın Moskvaya "meydan oxuması" olar. Rusiya isə bunu özünün "arxa bağçası" hesab etdiyi dövlətə bağışlamaz.

Beləliklə, Ermənistanın Qərblə Rusiya arasında poliqona çevriləcəyi barədə ehtimallar getdikcə artır. Rusiya mümkün qədər bundan çəkinməyə çalışacaq. Amma məc-

Jurnalistlər cəbhə zonasına bu qaydada gedə biləcək

"Jurnalistlərin cəbhəboyu zonada akkreditasiyası və cəbhəboyu zonaya xidməti ezamiyyətlərinin Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyi ilə razılaşdırılması Qaydası"na dəyişiklik edilib.

"Report"-un xəbərinə görə, baş nazir Əli Əsədov bununla bağlı müvafiq qərar imzalayıb.

Dəyişikliklə Qaydanın 1.2-ci və 1.3-cü bəndləri aşağıdakı redaksiyada verilib:

- "Media haqqında" Qanunun 72.1-ci maddəsinə əsasən media subyektləri Media Reyestrinə daxil edilmiş jurnalistlərini dövlət orqanlarının (qurumlarının), müəssisə və təşkilatların, qeyri-hökumət təşkilatlarının razılığı ilə və onların müəyyən etdiyi akkreditasiya qaydalarına əməl etməklə həmin qurumlarda akkreditasiyadan keçirə bilərlər.

- Dövlət orqanlarının (qurumlarının), müəssisə və təşkilatların, qeyri-hökumət təşkilatlarının razılığı ilə və onların müəyyən etdiyi akkreditasiya qaydalarına əməl etməklə həmin qurumlarda akkreditasiya olunmuş jurnalistə, qapalı tədbirlər istisna olmaqla, iclas, müşavirə və başqa tədbirlər barədə əvvəlcədən məlumat verilir, onun stenoqramlarla, protokollarla və başqa sənədlərlə tanış olması üçün şərait yaradılır.

Dəyişiklikdən əvvəl Qaydanın 1.2-ci və 1.3-cü bəndləri aşağıdakı kimi idi:

- "Kütləvi informasiya vasitələri haqqında" Qanunun 50-ci maddəsinə əsasən KİV dövlət orqanlarının, idarə, müəssisə və təşkilatların, ictimai birliklərin razılığı ilə və müəyyən etdikləri akkreditasiya qaydasına əməl etməklə, onların nəzdində öz jurnalistlərini akkreditə edə bilərlər. KİV, eyni zamanda, Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri tərəfindən müəyyən edilmiş akkreditə qaydasına riayət etməklə öz nümayəndələrini akkreditə edə bilər.

- Akkreditə edilmiş jurnalistə qapalı tədbirlər istisna olmaqla, iclas, müşavirə və digər tədbirlər barədə əvvəlcədən məlumat verilir, onun stenoqramlarla, protokollarla və müvafiq sənədlərlə tanış olması üçün şərait yaradılır.

bur olsa, adekvat addımı atacaq. Nəticədə Qərb Rusiyaya qarşı ikinci cəbhə açmaq niyyətinə nail olacaq.

İndi N.Paşinyan həm həyatı, həm də siyasi hakimiyyəti ilə

"qumar oynayır". Ən pis tərəfi odur ki, Qərbin "ipi ilə quyuya düşən" Ermənistanın qazanacaq az, itirəcək isə çox şeyi var.

□ "Yeni Müsavat"

Minalanmış ərazilərin 211 min hektarı...

2020-ci il noyabrın 10-da imzalanmış üçtərəfli bəyanatdan sonra baş vermiş 201 minə yaxın partlayış hadisəsindən 142-si keçmiş təmas xəttinə yaxın ərazilərdə olub. Nəticədə 65 nəfər həlak olub, 276 nəfər yaralanıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə fevralın 27-də "Azərbaycanda minalar və partlamamış hərbi sursatlar probleminin həllinə yönəlməş tədqiqat əsaslanan hesabatın hazırlanması, minaların və partlamamış hərbi sursatların qurbanlara və icmalara təsirinin öyrənilməsi" adlı layihə çərçivəsində "Minalar Əleyhinə Azərbaycan Kampaniyası" İctimai Birliyi tərəfindən Azərbaycan və ingilis dillərində hazırlanmış hesabatın təqdimatı ilə əlaqədar mətbuat konfransında layihə rəhbəri Hafiz Səfixanov bildirib.

O deyib ki, Kanadanın Azərbaycandakı səfirliyinin "Yerli təşəbbüslər üçün Kanada Fondu" proqramı çərçivəsində maliyyələşdirilən layihənin məqsədi ölkəmizin bütün ərazisində, xüsusilə də işğaldan azad edilmiş torpaqlarda minalar və partlamamış hərbi sursat problemi ilə bağlı təhqiqatlar apararaq hesabat hazırlamaq, geniş ictimaiyyət arasında məlumatlılığın artırılması, minalar və partlamamış hərbi sursatların qurbanlara və icmalara təsirinin öyrənilməsi olub.

Bildirilib ki, postmüharibə dövründə təmizləmə əməliyyatları zamanı ümumilikdə 111 min 827 mina zərərsizləşdirilib.

HDQ-nin Dəniz xüsusi təyinatlıları ilə təlim məşqləri keçirilib

2024-cü ilin döyüş hazırlığı planına əsasən, Hərbi Dəniz Qüvvələrinin (HDQ) Dəniz xüsusi təyinatlıları ilə kəşfiyyat tapşırıqlarının icrası üzrə məşqlər keçirilib.

Müdafiə Nazirliyindən verilən xəbərə görə, real döyüş şəraitinə uyğunlaşdırılmış təlim məşqlərində xüsusi təyinatlılar müasir texnologiya və yeni döyüş taktikasından istifadə edərək antiterror əməliyyatlarının, o cümlədən yaşayış məntəqələrindəki infrastruktur obyektlərində gizlənən şerti düşmənin terror qruplaşmasının zərərsizləşdirilməsi üzrə tapşırıqları icra ediblər.

Xüsusi təyinatlılar zərər PUA-sı tətbiq edilməklə şerti düşmənin müşahidə məntəqələri və uzunmüddətli atəş nöqtələrini sıradan çıxarıb, aërozol pərdəsindən və ərazinin qorunma xüsusiyyətlərindən istifadə etməklə mobil qruplar şəklində mövqelərə qəfil sızaraq pusqu, basqın təlim-döyüş tapşırıqlarını yerinə yeritiblər.

Şerti terrorçu qrup tərəfindən ələ keçirilən gəminin azad edilməsi və gəmi heyətinin təhlükəsiz şəraitdə təxliyəsi tapşırıqlarının icrası zamanı da yüksək peşəkarlıq nümayiş etdirilib.

Təlim məşqlərində qarşıya qoyulan tapşırıqlar dəniz xüsusi təyinatlıları tərəfindən müvəffəqiyyətlə icra olunub.

Qarabağ Universitetində hansı 20 ixtisas olacaq?

Təhsil ekspertlərinə görə, təkcə ali təhsili deyil, peşə təhsilini də inkişaf etdirmək vacibdir

Qarabağ regionunda təhsil ənənəsi tarixən mövcud olub. Burada ilk ali təhsil ocağı 1969-cu ildə Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun filialı kimi qurulub, 1973-cü ildən 1988-ci ilədək ali təhsil müəssisəsi kimi fəaliyyət göstərərək, ərazilərimizin işğalı dövründə isə fəaliyyətini dayandırır.

Ölkə başçısının sərəncamı ilə regionun sosial-iqtisadi ehtiyaclarına uyğun yüksəkixtisaslı kadr tələbatının ödənilməsi və tarixən mövcud olmuş təhsil ənənələrinin yaşadılması məqsədilə Xankəndi şəhərində yerləşən ali təhsil müəssisəsinin əsasında Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyində "Qarabağ Universiteti" publik hüquqi şəxs yaradılacaq.

Elm və təhsil nazirinin müavini İdris İsayev jurnalistlərə açıqlamasında Xankəndi şəhərində fəaliyyət göstərəcək Qarabağ Universitetində bakalavr səviyyəsi üzrə 20 ixtisas

tədris olunacağını bildirib: "Növbəti mərhələdə 10 ixtisas üzrə ixtisaslar olacaq. Ali təhsil müəssisəsində mərhələli şəkildə 10 min şəxsin təhsil alması nəzərdə tutulur. Ali təhsil müəssisəsində 70 nəfər işçi heyətinin olması planlaşdırılır. Universitetin bir neçə tədris korpusu olacaq. İlk mərhələdə tələbələr dövlət vəsaiti hesabına təhsil alacaqlar. Eləcə də Qarabağ Universitetinin tələbələrində təqaüd təyin olunacaq".

Bəs sözügedən 20 ixtisas hansılardır və ilkin mərhələdə konkret hansı ixtisaslar üzrə qəbul elan ediləcək?

Məsələ ilə bağlı təhsil eksperti Kamran Əsədov Oxu.az-a açıqlamasında bildirib ki, Qarabağda ayrıca bir dövlət universitetinin yaradılması çox böyük hadisədir. Ekspertin sözlərinə görə, təhsil dövlətçilik siyasətinin əsas vuran qolu olduğundan bu məsələnin bir neçə rakursdan faydaları

var: "Əvvəla, dövlətçiliyə dəstək baxımından, ikincisi, azad olunmuş Qarabağ adının təhsil seqmentində var olduğunu göstərmək, üçüncüsü isə tədrisin keyfiyyəti rakursundan. Qarabağ Universiteti belkə də Azərbaycanın xüsusi təhsil göstəricilərinə malik olan ən böyük ali təhsil müəssisəsi olacaq.

Nazir Qarabağ Universiteti barədə açıqlamaları tibbi təhsil konfransında verdiyinə görə orada yalnız tibb təhsili barəsində danışmış. Amma həmin universitetdə dövrün əsas tələbatlarından olan IT istiqaməti üzrə ixtisaslar, mühəndislik və s. də tədris olunacaq.

Xankəndidə fəaliyyətə başlayacaq Qarabağ Universiteti təhsilin brendi olacaq. Bu brendin özəllikləri kimi tələbə mərkəzli universitet, öyrətməyə vida edən və öyrənməyi əsas tutan təhsil modeli, fərdi təhsil trayektoriyası əsasında təhsil verən ali məktəb, təhsilin əsas keyfiyyət

amili sayılan hər bir təhsiləlanın "təhsil izi", XXI əsrin vərdişi, bacarıq və kompetensiyalarının formalaşmasına zamanət verən adaptiv təhsil modelini göstərmək olar.

Həmçinin distant təhsilin yaratdığı üstünlükləri maksimal dərəcədə reallaşdırən universitet; dünyada öndə olan ali məktəblərin və tanınmış peşəkarların potensialından bəhrələnen şəbəkə universiteti; rəqəmsal iqtisadiyyat sahəsində ixtisaslaşan tədris və elm mərkəzi; xətti-funksional idarəetməni proseslərin idarəedilməsi ilə əvəzləyən universitet; "smart universitet"; şəhid övladlarının təhsil aldığı universitet. Mən əminəm ki, Qarabağ Universiteti güclü bir brend olacaq".

Təhsil eksperti düşünür ki, bu universitetdə ilk növbədə Qarabağ regionunun inkişafına töhfə verə biləcək kadrlar yetişdirilməli, ixtisaslar bölgənin spesifikasiyasına uyğun forma-

Şahlar Əsgərovdan Misir Mərdanova sərt sözlər

Əməkdar elm xadimi, professor Şahlar Əsgərov Bakupost.az-a müsahibəsində təhsil sahəsindəki problemlərdən danışmış. O, təhsil naziri postuna təyinat aparılarkən, gənclərə deyil, yaşlı, təcrübəli və qərar qəbul etmək bacarığı olanlara üstünlük verilməli olduğunu bildirib.

Misir Mərdanov yaşlı və təhsil sahəsində kifayət qədər təcrübəli idi. Bəs o, niyə təhsil sahəsində dönüş yarada bilmədi? sualına cavabında isə Şahlar Əsgərov deyib: "Misir Mərdanov sovet dövrünün yetirməsi idi. İnsanlar iki cür olur: introvertlər və ekstravertlər. Ekstravertlər o kəslərdir ki, millətin yolunda özünü qurban verər. Introvertlər isə o kəslərdir ki, xalqın payından istifadə edə bilər. Buna görə də nazir təyin olunan şəxs yoxlanmalıdır: Bu adam kimdir? Dövlətə, yoxsa özünə qulluq edəcək?"

da müəyyənləşməlidir: vələr olunmalıdır.

"Eyni zamanda universitetdə Qarabağın tarixinin tədris olunmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir. Həmçinin düşünürəm ki, universitetə xarici ölkələrdən də təhsil almaq üçün tələbələr cəlb olunmalıdır. İşğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə işlərə cəlb edə bilər. Qısa müddətdə bölgələrin ənənəvi, coğrafi və s. xüsusiyyətlərinə uyğun xüsusi profililli təhsil müəssisələri (məktəbdənkənar, peşə, orta ixtisas, ali) və əlavə kurslar yaradılmalıdır ki, həm yaxın zamanlarda tarixi torpaqlarına köçəcək insanların, eyni zamanda da orada xidmət edən şəxslərin ailə üzvlərinin təhsil almaq imkanı əlçatan olsun. Həmçinin hüquq fakültələri açılmalıdır. Hətta orada Polis Akademiyası da yaradılmalıdır. Bundan başqa, Qarabağda həmişə əkinçiliyə və şərabçılığa xüsusi diqqət olub. Yüngül sənaye sahələrində olduğu kimi, bu sahələrdə də kadr hazırlamaq lazımdır. Aqrar sahə üzrə mütəxəssislər Gəncədə hazırlanırlar, lakin Qarabağda müvafiq universitetin açılması bu sahə üzrə təhsil almaq istəyən abituriyentlərin paytaxta axınının qarşısını alacaq. Qarabağda təkcə ali təhsili deyil, həm də peşə təhsilini inkişaf etdirmək vacibdir".

Düşünürəm ki, indiki halda işğaldan azad olunmuş ərazilərdə məskunlaşan əhaliyə təhsil xidmətlərinin göstərilməsi üzrə mütəxəssislərin fəaliyyətini stimullaşdırılmalıdır. Çünki oraya gedəcək müəllimlər ilk olaraq həmin ərazilərdə yaşamaq üçün təlimlərə cəlb edilməli, onların eməkhaqlarına xüsusi əla-

ÜS AVAT

Son səhifə

N 38 (8411) 28 fevral 2024

Çexiya prezidentindən adrenalin dolu addım

Çexiya prezidenti, keçmiş general Petr Pavel növbəti dəfə qeyri-adi hərəkəti ilə ölkəni hey-rətləndirib. O, canlı yayımlanan idman tədbirində iştirak edərək paraşütlə tullanıb. Pavelin iştirakı həyat yoldaşı və bilavasitə təşkilatçılardan başqa hamı üçün son ana qə-dər sır olaraq qalıb. Qeyd edək ki, siyasətçi uzun mü-dətdir ki, motosikletlərə olan həvəsi ilə tanınır və dağ gə-zintisi, kayak kimi digər id-man növləri ilə də məşğul olur.

Baş-beyin transplantasiyası ilə bağlı sensasion açıqlama

Akdeniz Universiteti Orqan Nəqli İnstitutunun direktoru professor Ömər Özkan hesab edir ki, baş transplan-tasiyası əməliyyatlarının hə-yata keçiriləcəyi günlər uzaqda deyil.

Professor bu barədə Mimar Sinan Kongres Mər-kəzində Akdeniz Universi-tetinin ev sahibliyi və Prezi-dentin İnsan Resursları Ofisinin təşkilatçılığı ilə ke-çirilən Cənubi Karyera Sə-rgisində deyib. Uşaq və qol transplantasiyası əmə-liyyatları ilə dünya tibb ədə-biyyatına adını yazdıran Ömər Özkan ölümsüzlü-yün mümkün olub-olma-masından danışib:

"Çox məşhur bir milya-rer var idi. Ürək və qaracı-yer transplantasiyası əmə-liyyatı keçirmişdi, amma sonda öldü. Orta əsrlərdə insanların əsas məqsədi ölümsüzlüyü tapmaq idi. Davamlı olaraq bunun üzə-rində çalışdılar. Bir müddət sonra ölməzliyi tapa bilmə-yəcəklərini anladılar. İndiki dövrdə orta statistik insan ömrü 80-85 civarındadır. 30-dan 80 yaşına çatmışıq-sa, bəlkə də bu, 100-ə qə-dər uzanacaq. Amma mən daha dinc yaşamaqdan danışım. Hədəfimiz hə-yat səviyyəsini hər zaman ən yüksək səviyyədə sax-lamaqdır".

Avropada yeniyetmələr üçün xüsusi avtomobil təqdim olundu

İsveçrənin "Micro Mobility Systems" şirkəti Cenevrə avtosa-lonunda kompakt elektromobil "Microlino Lite"-ni istehsal versiyasını təqdim edib. Bir sıra Avropa ölkələrində moped sürmək hüququ olan 14 yaşından yuxarı yeniyetmələr belə avtomobili idarə edə bilərlər.

Məlumata görə, "Microlino Lite"-nin maksimal sürəti 45 kilo-metr/saat, elektromobilin uzunluğu 2,5 metr, çəkisi isə 600 kiloqramdan çox deyil. Elektrik mühərrikinin pik gücü 12 at gücünə bərabərdir. Əsas

5,5 kilovat/saatlıq batareya ilə bir dəfə doldurulmaqla qət edilə-n məsafə təxminən 100 kilo-metr, daha böyük 11 kilo-vat/saatlıq batareya ilə isə 177 kilometrdir. Qeyd olunur ki, elektromobilin park edilməsi

üçün adi avtomobilə müqay-i-sədə üç dəfə daha az yer tələb olunur. Yüngül çəkisi sayəsində mini-elektrik avtomobili adi elektromobildən daha az enerji sərf edir.

Birinci mərhələdə elektrik avtomobillərini ayda 156 avro-ya (illik yürüş həddi 5000 kilo-metr olmaqla 48 ay müddətinə) lizinqlə əldə etmək mümkün olacaq.

Süni intellektə insan beyninin xüsusiyyətləri öyrədilib

Stenford Universiteti-nin alimləri süni in-tellektə insan beyninin xüsusiyyətlərini öyrə-dərək kişi və qadı-n-larda beynin xüsusiyyətlərini müəyyən edə biliblər. Məlum olub ki, kişilər mə-kan oriyentasiyasına daha çox qadirdirlər, qadınlar isə yaddaş və fantaziyaya daha yaxşı inkişaf etdiriliblər.

Süni intellekt modeli 1500-dən çox insanın MRT beynin skanerindən əldə edilən məlumatlardan istifadə etməklə öyrədilib. Proqram bö-yük həcmli şəkilləri təhlil edib və bu, insanın cinsindən asılı olaraq beynin xüsusiyyətlərini anlamaq üçün xüsusi bir alqo-ritm hazırlamağa imkan verib. Bu təlim nəticəsində süni in-tellekt modeli beynin "cinsini" 90% dəqiqliklə təyin etməyi öyrənib. Süni intellekt emosi-onal və motivasiya davranış-ının tənzimlənməsində, öyrən-mədə, yaddaşda, strateji problemlərin həllində və plan-laşdırmada iştirak edən beynin striatum və limbik sistem-lərində fərqlər aşkar edib.

Qadınların beyninin emo-siya və sosial idrakla əlaqəli sahələri daha güclü olduğu aşkar edilib. Bu, qadınların niyə sosial siqnallara daha həssas oldu-ğunu və digər insanların duy-ğularını daha yaxşı tanıdıqlarını izah edə bilər. Süni intellekt qadınların yaddaş, təxəyyül və proqnozlaşdırma qabiliyyətlərini daha yaxşı inkişaf etdiyini də ortaya qoyub. Kişilərin daha çox fəza oriyentasiyası və tex-niki məsələlərdə daha bacarıqlı olduqları ortaya çıxıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Bir çox məməlilərin orta ömrü 1,5 milyard ürək dö-yüntüsüdür.
- * İnsan bədənində orta hesabla 640 əzələ olduğu hal-da, fillərin tək-cə gövdəsində 40.000-dən çox əzələ var.
- * Meduza digər üzgüçülük növlərinə nisbətən 48% daha az oksigen istehlak edir.
- * Ayılar bouling topunu dişləyə bilər.
- * Bir çox balıq geriye doğru üzə bilər.
- * Atlantik qızılbalığı itlərdən təxminən 1000 dəfə daha yaxşı qoxuyur.
- * Bir qarışqa yeyən bir gündə orta hesabla 35.000 qarışqa və termit yeyə bilər.
- * Keçilərin göz bəbəkləri düzbucaqlı formadadır.
- * Quşlar həmişə istiqamətini sağa dəyişdiklərindən, bir-birinə dəyməzlər.
- * Qütb ayları təxminən iki metr tullanır və saatda 40 km sürətlə qaça bilər.
- * İnsanlar ana bətnində gülümsəməyə başlayırlar.
- * Gülümsəmək, müxtəlif mədəniyyətlərdən və sivilizasiyalardan olsalar belə, dünyada yaşayan bütün insanların ortaq xüsusiyyətidir.
- * İnsanların 33%-dən çoxu gündə 20 dəfədən çox gülümsəyir.
- * İnsanların 14%-dən azı gündə 5 dəfədən az gülüm-səyir.

Səhər yeməyi artıq çəkiddən qoruyur

Həkimlərin əksər hissəsi səhər yeməyini əsas qida qəbulu kimi qiymətləndirir.

Axşam.az xəbər verir ki, səhər yeməyi orqanizmi "işə salır", onu lazım olan enerji ilə təmin edir. Təəssüf ki, in-sanların əksər hissəsi səhər yeməyini vacib hesab etmir və ən yaxşı halda bir fincan qəhvə və ya çay və buterbrod-la kifayətlənirlər, bir çoxları isə ümumilikdə səhər yemək yemir.

Səhər yeməyinin beş faydasını təqdim edirik:
Səhər yeməyi əhval-ruhiyyəni yaxşılaşdırır.

İnsan ac olduqda onun qanında şəkərin səviyyəsi düşür. Bu da insanın əhval-ruhiyyəsinə mənfi təsir edir - in-san əsəbi olur, hər şeyə daha kəskin reaksiya verir, qıcıq-lanır. Bu isə, təbii ki, insanın işinə təsir edir.

Səhər yeməyi gün ərzində aclığı tənzimləyir.

Amerikalı mütəxəssislər araşdırmalar nəticəsində belə qərara gəliblər ki, səhər yeməyi zamanı yumurta yeyən in-san gün ərzində daha az acır və nəticədə daha az yeyir. Mütəxəssislərin fikirlərinə görə, yumurta bütün digər sə-hər yeməkləri ilə müqayisədə insanı ən yaxşı doydurur və gün ərzində qəbul edilən kaloriləri azaldır. Yumurtanı qı-zardılmış şəkildə deyil, bişmiş şəkildə yemək daha faydalı-dır.

Səhər yeməyi diqqəti və yaddaşı yaxşılaşdırır.

Səhər yeməyi insana informasiyanı daha yaxşı qəbul etməyə və yadda saxlamağa kömək edir.

Səhər yeməyi artıq çəkiddən qoruyur.

Aclıq zamanı insan orqanizmində müdafiə reaksiyası işə salınır - orqanizm daha çox kalori qəbul etməyə çalışır ki, onları ehtiyat üçün saxlasın.

Beləliklə, əgər siz səhər yeməyindən imtina edirsiniz-sə, nahar zamanı lazım olandan daha çox yeyəcəksiniz və bu da bədən çəkinizə mənfi təsir edəcək.

Səhər yeməyi insanın mədə-bağırsaq sistemini xəstəliklərdən qoruyur.

Düzgün səhər yeməyi insanı bir çox mədə-bağırsaq sistemi xəstəliklərindən qoruya bilər.

İlk növbədə bu qastrit və qəbizliyə aiddir. Səhər 1 stə-kan təmiz su, 30 dəqiqə sonra isə sıyıq (xüsusilə yulaf yar-ması sıyığı) yeyən insan qəbizlikdən azad ola bilər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib,
"Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır.
Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.